

Turun kaupunki

Turun kaupungin maa- hanmuuttajien kotout- tamisohjelma

2018–2021

Tiivistelmä

Turun kaupungin maahanmuuttajien kotouttamisohjelman päivittäminen perustuu laissa kotoutumisen edistämisestä (1386/2010) määriteltyyn velvoitteeseen laatia maahanmuuttajien kotouttamisohjelma. Käsillä oleva, vuosille 2018–2021 laadittu kotouttamisohjelma on järjestyksessä neljäs Turun kaupungin laatima maahanmuuttajien kotouttamisohjelma.

Lain velvoitteiden ja Turun kaupunginvaltuuston linjausten mukaisesti ohjelma kytkeytyy myös kaupungin strategisen suunnittelun ja seurannan kokonaisuuteen. Kotouttamisohjelma täsmentää ja täydentää kaupungin kehittämistyötä kotoutumisen näkökulmasta. Lisäksi kotouttamisohjelmassa on otettu huomioon kaupunkiin kohdistuvat lainsäädännölliset velvoitteet sekä valtakunnalliset linjaukset kotoutumisen edistämistä.

Maahanmuuttajien määrä Suomessa on kasvanut viime vuosina ripeästi. Tämä kehitys heijastuu myös Turun kaupunkiin. Kaiken kaikkiaan vuonna 2017 muun kielisiä eli äidinkielenään muuta kuin suomea tai ruotsia puhuvia asukkaita oli 20 998 eli yli 10 % koko väestöstä. Turussa puhutaan kaikkiaan yli sataa eri kieltä. Suurimmat yksittäiset kieliryhmät olivat venäjä, arabia, kurdi, viro, albania ja somali. Maahanmuuttajien määrän kasvun ohella maahanmuutto on viime vuosina monipuolistunut ja tilapäisluontoinen muuttoliike on vahvistunut. Suomeen tullaan pääsääntöisesti perhesiteen, opiskelun tai työn vuoksi. Turulle ominaista on suoraan ulkomailta tapahtuvan muuton lisäksi niin sanottu sekundäärimuutto eli muuttoliike muualta Suomesta. Varsinais-Suomessa käynnissä olevan positiivisen rakennemuutoksen myötä varsinkin työperäinen maahanmuutto tulee kasvamaan.

Turun alueen positiivinen rakennemuutos ja kohentunut työvoiman kysyntä ovat luoneet uudenlaisia mahdollisuuksia maahanmuuttajien kotouttamistoimille. Turun kaupungin kotouttamisohjelmassa painotetaan maahanmuuttoa ja kansainvälisyyttä Turun tärkeinä voimavaroina ja kaupungin elinvoiman kasvattajina. Ohjelman toimenpitein pyritään vahvistamaan monimuotoista kaupunkia ja hyödyntämään erilaisuuden luoma rikkaus sekä tukemaan alueen kasvua valjastamalla maahanmuuttajataustaisten osaaminen elinkeinoelämän tarpeisiin. Maahanmuuttajien osaamisen tunnistamiseen, tunnustamiseen ja kehittämiseen tarjotaan riittävästi nykyaikaisia mahdollisuuksia ja tukia.

Ohjelman tavoitteena on myös edistää maahanmuuttajien aktiivisuutta, osallisuutta ja hyvinvointia. Hyvinvoinnin ja terveyden eroja kavennetaan ehkäisevällä työllä sekä kohdentamalla palveluja erityisesti tarvitseville väestöryhmille ja alueille. Kaupunki seuraa asuinalueiden kehitystä tiiviisti ja puuttuu erityisesti syrjäytymisvaarassa olevien alueiden tilanteen kohentamiseen aktiivisesti. Monipuolisia ja yhdenvertaisuutta tukevia osallisuuden mahdollisuuksia sekä hyviä etnisiä suhteita edistetään laajan verkostoyhteistyön kautta.

Kehittämistoimenpiteet kaudelle 2018–2021 on koottu viiteen kokonaisuuteen:

1. Maahanmuutto on elinkeinoelämän voimavara
2. Maahanmuuttajien terveyttä ja hyvinvointia vahvistetaan
3. Koulutuksella ja työllistämistoimilla rakennetaan yhtäläiset mahdollisuudet osallistua yhteiskuntaan
4. Luodaan mahdollisuudet maahanmuuttajien osallisuudelle ja aktiiviselle vapaa-ajalle
5. Turku on hyvä ja turvallinen paikka asua

Eduskunnan käsittelyssä olevilla maakunta-, sosiaali- ja terveydenhuolto- sekä aluekehitys- ja kasvu- palvelu-uudistuksilla tulisi toteutuessaan olemaan vaikutuksia viranomaistehtäviin ja viranomaisvastuisiin myös maahanmuuttajien kotoutumisen edistämässä. Hallituksen ehdotuksen mukaan kunta säilyisi jatkossakin keskeisenä kotouttamisen toimijana eikä esityksellä muutettaisi kunnan yleis- ja yhteensovittamisvelvoitetta vastata kunnan maahanmuuttaja-asukkaiden kotoutumista edistävien palveluiden suunnittelusta, kehittämisestä ja järjestämisestä osana peruspalveluja ja muina kotoutumista edistävinä palveluina. Siksi kaupunki osallistuu uudistusten valmisteluun ja varmistaa, että Turun runsas maahanmuuttajamäärä ja kotouttaminen nousevat vahvasti esiin ja tulevat huomioiduksi uudistusten valmistelussa.

Sisällysluettelo

Sisällys

Tiivistelmä.....	2
1. Turun maahanmuuttajien kotouttamisohjelman tausta ja strategiset linjaukset.....	4
Maahanmuuttopolitiikka ja kotouttamista ohjaavat lait ja ohjelmat	4
Kaupungin strategiset linjaukset ja kotouttamisohjelma.....	5
2. Turun maahanmuuton kuva ja tulevaisuus.....	7
3. Kotouttaminen Turussa ja palvelut maahanmuuttajille	11
Kotouttamistoiminnan vastuutahot Turussa	11
Neuvonta, ohjaus ja alkuinformaatio.....	11
Pakolaisten vastaanottopalvelut	12
Sosiaali- ja terveystyöpalvelut	12
Lasten ja nuorten opetus ja koulutus	13
Toisen asteen ja korkea-asteen koulutus.....	14
Aikuisten alkukartoitus ja kotoutumissuunnitelma	15
Aikuisten kotoutumiskoulutus	15
Työllistymiseen liittyvät palvelut.....	16
Vapaa-aikapalvelut.....	17
Kaupunkisuunnittelu ja asumispalvelut	17
Yhteistyö ja hyvien etnisten suhteiden edistäminen.....	17
5. Kehittämistoimenpiteet ja niiden seuranta kaudella 2018–2021	19

1. Turun maahanmuuttajien kotouttamisohjelman tausta ja strategiset linjaukset

Tässä asiakirjassa esiteltävä maahanmuuttajien kotouttamisohjelma on järjestyksessä neljäs Turun kaupungin laatima kotouttamisohjelma, ja se on voimassa ajalla 2018–2021. Turun kaupungin maahanmuuttajien kotouttamisohjelma perustuu laissa kotoutumisen edistämisestä (1386/2010) määriteltyyn velvoitteeseen laatia maahanmuuttajien kotouttamisohjelma ja päivittää se neljän vuoden välein. Lainsäädännöllisten velvoitteiden kotouttamisohjelman päivityksessä on huomioitu myös valtakunnallinen maahanmuuttopolitiikka ja strategiset linjaukset. Turussa tehtävä työ kytkeytyy luonnollisesti myös maakunnalliseen ja seudulliseen kotouttamisohjelmaan.

Lain velvoitteiden ja Turun kaupunginvaltuuston linjausten mukaisesti ohjelma kytkeytyy myös kaupungin strategisen suunnittelun ja seurannan kokonaisuuteen. Kotouttamisohjelma täsmentää ja täydentää kaupungin kehittämistyötä kotoutumisen näkökulmasta. Sovitun strategiahierarkian mukaisesti kotouttamisohjelma noudattaa kaupunkistrategian ja kaupungin pääohjelmien, hyvinvointi- ja kilpailukykyohjelman, suuntaviivoja. Tämä linjaus varmistaa lain kotoutumisen edistämisestä suosittaman kytkennän kunnan strategiseen suunnitteluun ja seurantaan. Kytkeä muuhun ohjelmatyöhön luo edellytykset myös ottaa kotouttamisohjelma huomioon kaupungin talousarviota laadittaessa, kuten laki kotoutumisen edistämisestä velvoittaa.

Edellisen Turun kotouttamisohjelman laatimisen jälkeen on yhteiskuntamme toimintaympäristössä tapahtunut merkittäviä muutoksia. Suomessa on meneillään useita samanaikaisia reformeja, jotka vaikuttavat maahanmuuttaja- ja kotouttamistyön linjauksiin ja käytäntöihin. Sote- ja maakuntauudistus tulee olemaan suurimpia hallinnon ja toimintatapojen uudistuksia, mitä Suomessa on koskaan tehty. Muutokset koskevat kaikkien Suomessa asuvien palveluja, mukaan lukien kotouttamiseen liittyvät palvelut. Muutokset vaikuttavat toteutuessaan niin toimintatapoihin ja toimijoiden rooleihin kuin verotukseenkin. Hallituksen tavoitteena on, että maakuntauudistus olisi voimassa 1.1.2021.

Maahanmuuttopolitiikka ja kotouttamista ohjaavat lait ja ohjelmat

Suomen maahanmuuttopolitiikka ja siihen liittyvän lainsäädännön valmistelu perustuvat hallituksen linjaamiin tavoitteisiin, EU:n yhteiseen maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikkaan sekä kansainvälisiin sopimuksiin. Sopimuksista tärkeimpiä ovat Geneven pakolaissopimus ja Euroopan ihmisoikeussopimus.

Maahanmuuttotyötä ohjaavista lainsäädännöllisistä velvoitteista keskeinen on [laki kotoutumisen edistämisestä](#) (1386/2010), joka tuli voimaan 1.9.2011. Lain keskeiset tavoitteet ovat kotoutumisen¹ kaksisuuntaisuuden edistäminen ja kotouttamistoimenpiteiden vaikuttavuuden lisääminen, alkuvaiheen ohjauksen parantaminen sekä maahanmuuttajien osallisuuden lisääminen. Toteutuessaan sote- ja maakuntauudistus tuo muutoksia myös lakiin kotoutumisen edistämisestä. Lain uudistus on parhaillaan valmistelussa työ- ja elinkeinoministeriön johdolla. Hallituksen 5.7.2018 eduskunnalle antaman esityksen [laiksi kotoutumisen edistämisestä](#) mukaan kotoutumista edistettäisiin jatkossa osana maakunnan kasvu- ja sote-palveluita sekä kunnan palveluina. Kunnille on kirjattu edelleen yleis- ja yhteensovittamisvastuu maahanmuuttajien kotouttamisen kehittämisestä sekä sen suunnittelusta ja seurannasta paikallistasolla.

Tämän asiakirjan pohjana on käytetty myös seuraavia maahanmuuttoon liittyviä kansallisen tason ohjelmia:

¹ Arkikielessä kotoutumiseen ja maahanmuuttoon liittyvää sanastoa käytetään väljästi ja käsitteitä tulkitaan monin tavoin. Tässä asiakirjassa käytetään samoja määritelmiä kuin laissa kotoutumisen edistämisestä. Kotouttamisella tarkoitetaan kotoutumisen monialaista edistämistä ja tukemista viranomaisten ja muiden tahojen toimenpiteillä ja palveluilla. Kotoutumisella tarkoitetaan maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuorovaikutteista kehitystä, jonka tavoitteena on antaa maahanmuuttajalle yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja samalla kun tuetaan hänen mahdollisuuksiaan oman kielensä ja kulttuurin ylläpitämiseen.

- [Maahanmuuton tulevaisuus 2020 -strategia](#). Strategia on yksi hallituksen kärkihankkeista ja se luo tavoitteet ja suuntaviivoja Suomen maahanmuuttopolitiikalle. Strategiaan liittyvä toimenpideohjelma hyväksyttiin maaliskuussa 2014.
- [Valtion kotouttamisohjelma](#) (VALKO) määrittelee valtakunnallisella tasolla kotouttamisen kehittämissä linjat. Valtion kotouttamisohjelma vuosille 2016–2019 keskittyy neljään tavoitealueeseen, jotka ovat 1. Tuodaan maahanmuuttajien oman kulttuurin vahvuudet osaltaan vahvistamaan Suomen innovaatiokykyä, 2. Tehostetaan kotouttamista poikkihallinnollisesti, 3. Lisätään valtion ja kuntien välistä yhteistoimintaa kansainvälistä suojelua saavien vastaanotossa sekä 4. Kannustetaan avointa keskustelua maahanmuuttopolitiikasta, eikä rasismia sallita. Tavoitealueet sisältävät yhteensä lähes 70 toimenpidettä.
- [Valtion kotouttamisohjelman kanssa yhtäaikaaisesti valmisteltu Kotouttamisen kumppanuusohjelma](#) (TEM 28.4.2016).
- [Merkityksellinen Suomessa -toimintaohjelma. Ohjelma vihapuheen ja rasismin ehkäisemiseksi ja yhteiskunnallisen osallisuuden edistämiseksi.](#)
- [Töihin Suomeen – Hallituksen maahanmuuttopoliittinen ohjelma työperusteisen maahanmuuton vahvistamiseksi.](#) Sisäministeriön julkaisu 1/2018

Merkittäviä maahanmuuttajiin ja kotoutumisen edistämiseen vaikuttavia uudistuksia ovat aikuisten perusopetuksen uudistus sekä ammattiopetusreformi, jotka molemmat astuivat voimaan vuoden 2018 alussa. Aikuisten perusopetuksen uudistus muutti mm. aikuisten perusopetuksen tuntijakoa ja opetussuunnitelman perusteita sekä luku- ja kirjoitustaidon opetus kytkettiin osaksi aikuisten perusopetusta. Ammattiopetuksen reformi puolestaan uudisti koko ammatillisen koulutuksen kytkemällä nuorten ja aikuisten ammattiopetuksen yhden lain alaiseksi. Lisäksi laki uudisti mm. koulutuksen rahoituksen, tutkintorakenteen ja opetuksen toteuttamismuotoja. Uudistuksen jälkeen ammatilliseen koulutukseen voi haakeutua jatkuvalla haulla ympäri vuoden ja opintoja siirtyy yhä enemmän työpaikoille.

Turun ympäristökunnat ovat laatineet yhteisen seudullisen kotouttamisohjelman. Se vahvistaa yleisiä maahanmuuttopolitiikkaa tukevia rakenteita, luo selkeän mallin Turun ympäristökuntien maahanmuuttoyöille sekä selkeyttää kuntien välistä yhteistyötä ja työnjakoa. Seudullinen kotouttamisohjelma sisältyy kuntakohtaiset osiot.

Kaupungin strategiset linjaukset ja kotouttamisohjelma

Kaupungin tulevaisuustyön rungon muodostavat koko kaupungin työtä ohjaava kaupunkistrategia sekä sitä täsmentävät hyvinvointi- ja kilpailukykyohjelmat. Turku 2029 vision yhdeksi tavoitteeksi on kirjattu: Turku on kaksikielinen ja monikulttuurinen. Kaupunkistrategiassa turkulaisen hyvän elämän perustana nähdään alueen elinvoima, joka kasvaa kilpailukyvyyn ja hyvinvoinnin tuloksena. Maahanmuuttoon liittyen kaupunkistrategiaan on nostettu kirjaus, jonka mukaan monikulttuurisuuden tuoma lisäarvo hyödynnetään työ- ja yritys-elämässä.

Hyvinvointi- ja kilpailukykyohjelmille määritellyt teemat muodostavat luontevan pohjan myös kotouttamisohjelman päivitykselle. Molemmissa ohjelmissa maahanmuuttajien kotoutumisen edistäminen ja monikulttuurisuus on tunnistettu yhdeksi merkittäväksi tulevaisuuden muutosvoimaksi ja ohjelmiin on kirjattu tähän liittyviä linjauksia. Nämä linjaukset toimivat pohjana kotouttamisohjelman strategisille linjauksille.

Turun kaupungin kotouttamisohjelma tarkastelee maahanmuuttajien kotouttamisen kehittämistarpeita viitenä kokonaisuutena:

1. Maahanmuutto on elinkeinoelämän voimavara
2. Maahanmuuttajien terveyttä ja hyvinvointia vahvistetaan
3. Koulutuksella ja työllistämistoimilla rakennetaan yhtäläiset mahdollisuudet osallistua yhteiskuntaan
4. Luodaan mahdollisuudet maahanmuuttajien osallisuudelle ja aktiiviselle vapaa-ajalle
5. Turku on hyvä ja turvallinen paikka asua

Kotouttamistoimenpiteiden kohderyhmään kuuluvat käytännössä kaikki pysyväisluonteisemmin Suomessa oleskelevat maahanmuuttajat. Viime vuosina maahanmuuttajamäärät Suomessa ja Turussa ovat kasvaneet ripeästi ja maahantulosyyt monipuolistuneet. Turun muun kielisten määrä kasvaa runsaalla

1000 henkilöllä vuodessa ja heidän osuutensa ylitti kymmenen prosentin rajan vuonna 2015. Maahanmuuttajien määrän kehitykseen vaikuttavat lähivuosina erityisesti työperäinen muutto Varsinais-Suomen positiivisen rakennemuutoksen seurauksena.

Turun kaupungin maahanmuuttajien kotouttamisohjelman päivittäminen toteutettiin talven 2017–2018 aikana konsernihallinnon kaupunkikehitysryhmä koordinoimana. Kaupungin konsernihallinnosta ja toimialoilta nimetyt maahanmuuttoyhdyshenkilöt sekä teeman kannalta keskeiset toimialojen palvelualuejohtajat määrittivät kotouttamisen tavoitteet ja kehittämistoimenpiteet vastuutahoineen. Tavoitteet ja kehittämissuosituksot laadittiin strategisten linjausten, tilastotiedon, toimialojen asiantuntemuksen sekä kentältä koottujen kehittämistarpeiden pohjalta. Kotouttamisohjelman luonnos käsiteltiin kaupungin pääohjelmien ohjausryhmissä.

Ohjelman valmisteluun osallistettiin maahanmuuttotyön ja kotouttamisen kannalta keskeiset viranomais tahot ja muut sidosryhmät kuten kolmannen sektorin toimijat Turun alueelta. Ohjelmatyön pohjaksi kerättiin jo prosessin alkuvaiheessa käytännön toimijatason näkemykset kehittämistarpeista ja suositeltavista toimenpiteistä. Tämä työvaihe toteutettiin työpajoin hyödyntäen alueen maahanmuuttotyöhön liittyviä verkostotapaamisia, kuten esimerkiksi yhdistystreffit 9.11.2017, maahanmuuttoyhdyshenkilöiden verkosto 22.11.2017 ja Moniku-verkoston kokous 22.11.2017. Lisäksi järjestettiin kaksi avointa kotouttamisohjelman päivittämisen työpajaa 9.1.2018 pääkirjastossa. Tilaisuuksiin osallistui maahanmuuttaja- ja muiden järjestöjen edustajia, viranomaisia, oppilaitosten edustajia sekä hanketyöntekijöitä. Tämän lisäksi ohjelmaa käsiteltiin monikulttuurisuusneuvostossa 11.1.2018.

Edellä mainittujen tilaisuuksien avulla laajan maahanmuuttotyönverkoston asiantuntijuus ja näkemykset pystyttiin hyödyntämään niin tavoitteidenkin asettamisessa kuin yksittäisten kehittämistoimenpiteiden osalta. Vaikka tilaisuuksissa oli mukana runsaasti erilaisia tahoja ja näkemyksiä, yhteisenä päälinjana nousi voimakkaasti esiin maahanmuuttajien osaaminen, sen tunnistaminen ja hyödyntäminen työ- ja elinkeinoelämässä. Myös työn merkitys kotoutumiselle ja maahanmuuttajien oma vastuu kotoutumisprosessin onnistumisessa korostuivat. Kotouttamiskoulutuksiin kaivattiin tehostamista ja työelämälähtöisyyttä. Yhdenvertaisuus, osallisuus ja yhdessä tekeminen tunnistettiin tärkeimmiksi kotoutumiseen vaikuttaviksi tekijöiksi kuin kotoutuville maahanmuuttajille erikseen suunnattu toiminta.

Turun kaupungin maahanmuuttajien kotouttamisohjelma 2018–2021 hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa xx.

2. Turun maahanmuuton kuva ja tulevaisuus

Maahanmuuttajien ja maahanmuuton merkitys Suomessa kasvaa jatkuvasti, jopa niin, että ilman maahanmuuttoa Suomen väkiluku olisi kääntynyt laskuun jo muutama vuosi sitten. Suomen talouskasvun ja hyvinvoinnin näkökulmasta riittävä ja pitkäaikainen maahanmuutto sekä investoiminen maahanmuuttajien kotoutumiseen ovatkin merkittävässä rooleissa. Kotoutumisen onnistuessa maahanmuuttajien erilaiset kieli-, kulttuuri ja osaamistaustat voivat hyödyttää laajasti suomalaista elinkeinoelämää ja yhteiskuntaa.

[Tilastokeskuksen väestörakennetilaston](#) mukaan Suomessa asui vuoden 2017 lopussa 249 452 ulkomaan kansalaista ja 373 325 äidinkieltään vieraskielistä henkilöä, jotka puhuivat äidinkielenään noin 170 eri kieltä. Suomi muuttui maahanmuuttomaaksi vasta 1990-luvun alussa, joten maahanmuuttajien määrä ja osuus väestöstä on edelleen pieni verrattessa lukuja monen EU-maan vastaaviin lukuihin. Lyhyt maahanmuuttohistoria selittää myös sen, että toisen polven maahanmuuttajia on suhteellisen vähän. Maahanmuuttajien² määrä Suomessa on kuitenkin kasvanut viime vuosina ripeästi. Maahanmuuttajien määrän kasvun ohella maahanmuutto on myös monipuolistunut ja tilapäinen muutto kasvanut; lähtömaiden ja kulttuuritaustojen määrät ovat kasvaneet, ja maahan muutetaan monenlaisin erilaisin perustein.

Maahanmuuttoa Suomeen tapahtuu kaikkialta maailmasta ja monenlaisin perustein, jotka on esitetty viereisessä Euroopan muuttoliike verkoston tekemässä maahanmuuton kokonaiskuvassa³. Suuri osa muuttajista saapuu Suomeen EU-alueelta, ja heidän muuttosyitä ovat työ, opiskelu tai avioituminen Suomessa asuvan henkilön kanssa.

Yleisin EU-alueen ulkopuolelta tulevien maahanmuuttajien muuton peruste on perheside⁴, jolla tarkoitetaan tilannetta, jossa suomalaisen tai Suomessa asuvan ulkomaalaisen puoliso tai alaikäinen lapsi saa oleskeluluvan perhesiteen perusteella. Suomessa asuva perheenkokoaja⁵ on saattanut muuttaa Suomeen monesta eri syistä: työn, opiskelun, kansainvälisen suojelun tai muun syyn perusteella. Perheenyhdistämisen edellytyksenä on yleensä se, että perheensä Suomeen haluava pystyy elättämään perheenjäsenensä.

Työperusteisesti maahan muuttavilla on työpaikka valmiina jo Suomeen muutettaessa. On lisäksi huomattava, että perhesyistä ja kansainvälisen suojelun vuoksi muuttaneilla on pääasiassa rajoittamaton työnteko-oikeus ja opiskelijoilla rajoitettu työnteko-oikeus.

Kokonaiskuva 2016

EU-KANSALAISTEN
REKISTERÖINNIT
9 852

PERHE
8 177

OPISKELU
6 348

KANSAINVÄLINEN
SUOJELU
6 375

TYÖ
5 770

MUUT
1 569

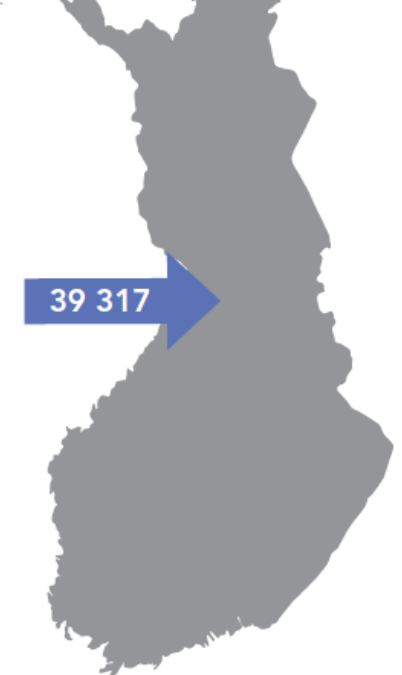
KIINTIÖPAKOLAISET
749

PALLIUMUUTTO
477

Kuviossa on mukana Maahanmuuttoviraston ja poliisin myöntämät ensimmäiset oleskeluluvat kolmansien maiden kansalaisille ja poliisin suorittamat EU-kansalaisten ja heidän perheenjäsenten oleskeluoikeuden rekisteröinnit. EU-kansalaisia ja heidän perheenjäseniään rekisteröitiin 9 852 ja seuraavaksi suurin ryhmä on perhesiteen perusteella tulleet kolmansien maiden kansalaiset 8 177 (Maahanmuuttoviraston ja Poliisin myöntämät ensimmäiset oleskeluluvat).

Lähteet: Maahanmuuttovirasto ja poliisi

² Maahanmuuttajalla tarkoitetaan kaikkia Suomeen eri perusteilla muuttaneita henkilöitä, jotka oleskelevat maassa muuta kuin matkailua tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten myönnettyllä luvalla, tai jonka oleskeluoikeus on rekisteröity taikka jolle on myönnetty oleskelukortti.

³ Lähde: Euroopan muuttoliikeverkosto. [Maahanmuuton tunnusluvut 2016](#)

⁴ Perheenyhdistämisellä tarkoitetaan ulkomaalaiselle perhesiteen perusteella myönnettyä oleskelulupaa. Perheenyhdistämisestä voi hakea Suomen tai muun maan kansalaisen perheenjäsen, esimerkiksi suomalaisen, Suomeen pakolaisena saapuneen tai Suomessa työskentelevän tai opiskelevan ulkomaalaisen ulkomaalainen puoliso tai perheenjäsen. Perheenyhdistäminen koskee myös yksintulleen alaikäisen huoltajaa ja alaikäisiä sisarusia.

⁵ Suomessa asuvaa perheenjäsentä, jonka kanssa perhe-elämää on tarkoitus viettää, kutsutaan perheenkokoajaksi.

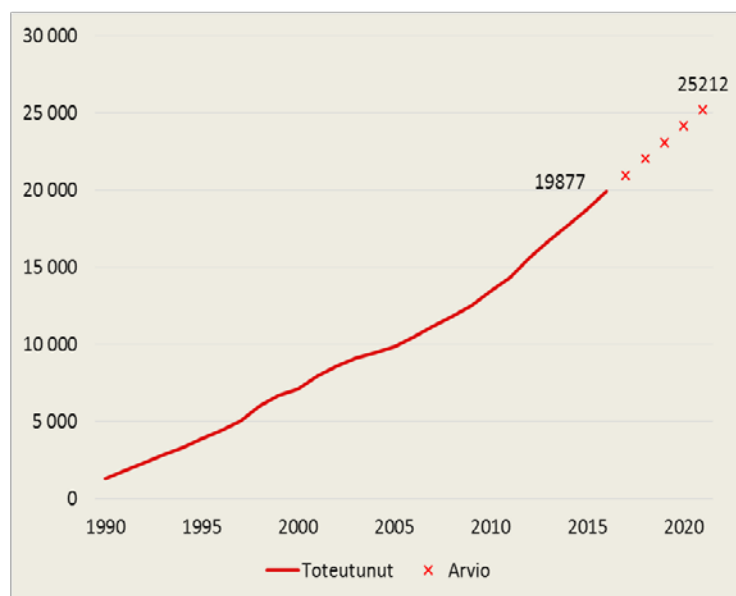
Pakolaisuuden osuus Suomeen muutosta on ollut useampina vuosina noin 10 %, vaihdellen vuosittain 1500–6000 henkilön välissä. Tämä sisältää sekä kiintiöpakolaiset että myönteisen päätöksen turvapaikkahakemukseensa saaneet henkilöt. Vuosi 2015 muodostaa tästä kuitenkin poikkeuksen, kun tuolloin Suomeen saapui ennätysmäärä turvapaikanhakijoita, yhteensä 32 476 henkilöä. Vuonna 2016 turvapaikkahakijatilanne normalisoitui ja turvapaikanhakijoita saapui maahan 5651 henkilöä. Vuonna 2017 turvapaikkahakemuksia jätettiin yhteensä 5059.

Turun maahanmuuton kuva vastaa pitkälti valtakunnallista kehitystä. Viime aikoina Turun väestömäärän kasvu on ollut lähes täysin maahan- ja maassamuuton varassa, syntyneiden enemmyyden kuolleisiin nähden ollessa hyvin pieni. Vaikka Turkuun tulevien maahanmuuttajien tulositystä ei ole saatavilla kattavaa tilastointia, on oletettavaa, että Turunkin kehitystä kuvaavat karkealla tasolla valtakunnalliset tilastot myönnettyistä oleskeluluvista sekä oleskelun rekisteröinneistä. Tähän olettamukseen nojaten perheside ja työ olisivat tärkeimmät muuttosyyt myös Turkuun.

Turulle ominaista on suoraan ulkomailta tapahtuvan muuton lisäksi vireä muuttoliike muualta Suomesta. Muuttosyyt voivat liittyä esimerkiksi työ- tai opiskelupaikkaan tai sukulaisuus- ja ystävyysuhteisiin. Turulla on jo pitkään ollut pakolaisten vastaanottosopimus, jonka mukaan Turun kaupunki on sitoutunut vastaanottamaan vuodessa 50 pakolaista. Turkuun muuttaa vuosittain merkittävä määrä pakolaisia itsenäisesti. Vuonna 2016 Turkuun muuttaneiden pakolaistaustaisten määrä kohosi 304:een, kun mukaan lasketaan sopimuskiintiöllä tulleiden lisäksi itsenäisesti muuttaneet, perheen yhdistämisten kautta tulleet sekä ilman huoltajaa saapuneet.

Turun alueen positiivinen rakennemuutos ja hyvä työllisyystilanne ovat jo kasvattaneet työperäistä muuttoa kaupunkiin. Osa työntekijöistä saapuu lyhyellä määräaikaisella työsopimuksella ja palaa työn päätyttyä kotimaahansa, mutta osa työntekijöistä muuttanee kaupunkiin myös pysyvästi perheensä kanssa. Myös Turun monipuolinen koulutustarjonta ja englanninkieliset opetusohjelmat houkuttelevat kaupunkiin runsaasti ulkomaisia opiskelijoita. Turun yliopistossa, Åbo Akademiassa ja Turun Ammattikorkeakoulussa on kirjoilla vuosittain yhteensä noin 1 800 opiskelijansa eri vaiheissa olevia kansainvälisiä tutkinto-opiskelijoita. Lisäksi noin 1000 opiskelijaa saapuu kaupunkiin lyhytaikaisempina vaihto-opiskelijana.

Kaavio Turun muun kielisten määrä 1990–2016 ja arvio kehityksestä vuoteen 2021

Kaaviossa esitetty arvio perustuu olettamukseen, että vuosien 2017 – 2020 kehitys on sama kuin vuosien (2013 – 2016) lisäyksien keskiarvo eli 1067 henkeä vuodessa. Nykyvauhdilla muun kielisten määrä ylittää 25 000 vuodenvaihteessa 2021.

On kuitenkin huomioitava, että maahanmuuton kehityksen arviointiin liittyy monia epävarmuustekijöitä niin kansallisella kuin paikallisellakin tasolla. Turvapaikanhakijamäärä voi kääntyä suhteellisen nopeasti äkkijyrkään nousuun, kuten kävi vuonna 2015, jolloin Euroopassa koettiin toisen maailmansodan jälkeen suurimmat pakolaismäärät. Edelleen jatkuvan epävakaa tilanteen Lähi-Idässä ja muiden kriisien takia pakolaisten määrän kasvuun on varauduttava tulevaisuudessakin.

Vuonna 2017 lopussa Turussa asui 12 346 ulkomaan kansalaista. Muuta kieltä kuin suomea, ruotsia tai saamea puhuvia oli 20 998 henkilöä, mikä on yli 10 % kaupungin väestöstä. Koska muun kielisten lukuun sisältyvät Suomen kansalaisuuden saaneet maahanmuuttajat ja maahanmuuttajavanhemmille syntyneet lapset, luku antaa paremman kuvan Turun maahanmuuttajataustaisesta väestöstä. Turussa puhutaan kaikkiaan yli sataa kieltä. Kymmenen suurinta muun kielisten ryhmää muodostavat kuitenkin jo lähes kolme neljäsosaa kaikista muun kielisistä. Suurimmat yksittäiset kieliryhmät Turussa olivat venäjä, arabia, kurdi, viro, albania ja somali.

Maahanmuuttajataustainen väestö eroaa väestörakenteeltaan koko Suomen väestöstä. Maahanmuuttajat ovat suhteellisen nuoria verrattuna maan koko väestöön, mikä näkyy niin ikään vieraskielisten asukkaiden ikärakenteessa⁶. Turussa muun kielisten suurimmat ikäluokat ovat 25–29 - ja 30–34 -vuotiaat. Myös muun kielisten sukupuolijakauma poikkeaa koko väestön jakaumasta miesten muodostaessa hienoisen enemmistön.

Ulkomaalaistaustaisten terveyttä ja hyvinvointia sekä niiden kehittymistä on seurattu erillisillä tutkimuksilla kuten valtakunnallisten Maamu ja UTH tutkimusten⁷ avulla. Yhteistä tutkimusten tuloksille on huomio, että ulkomaista syntyperää olevat eivät ole yhtenäinen ryhmä hyvinvoinnin osalta, vaan ryhmän sisältä löytyy merkittäviä hyvinvointieroja mm. etnisten ryhmien, ikäryhmien ja sukupuolten välillä. Näihin ryhmien välisiin hyvinvointieroihin vaikuttavat sosioekonomiset tekijät sekä maahantulo syy ja lähtömaa ja sen kulttuuri.

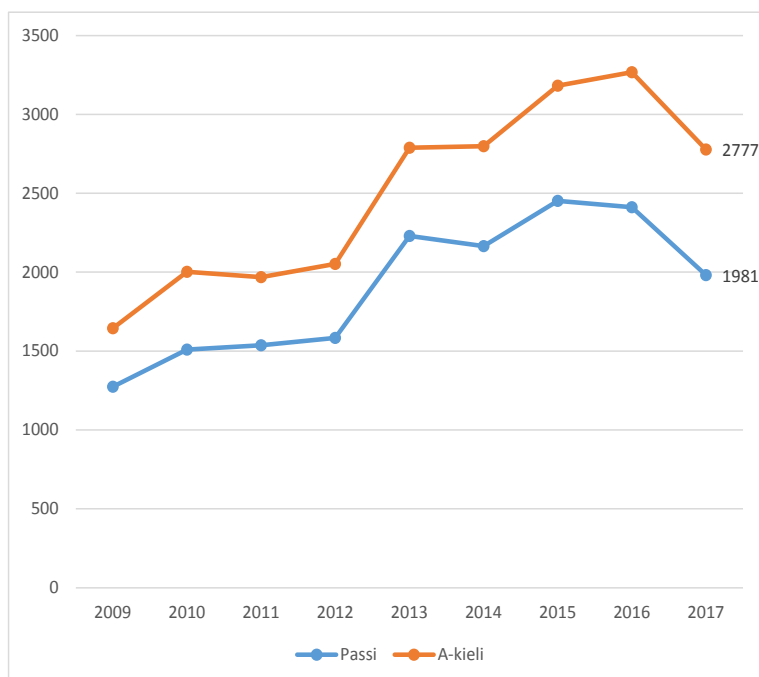
Kouluterveyskysely on tuottanut vuodesta 2013 lähtien seurantatietoa myös ulkomaista syntyperää olevista nuorista. Myös kouluterveyskyselyssä (2013/2015) ilmeni huomattavia eroja kantaväestön nuoriin verrattuna. Ulkomailla syntyneet nuoret kokevat terveytensä useammin heikommaksi ja he ovat myös muita nuoria useammin ilman ystäviä ja kokevat useammin toistuvaa koulukiusaamista ja fyysistä väkivaltaa. Myös sukupuolten väliset erot ovat suuria; poikia kiusataan huomattavasti useammin kuin tyttöjä, vaikka myös tyttöihin kohdistuu koulukiusaamista. Huolestuttavaa on myös se, että kiusaamista tapahtuu usein ihonvärin, kielen tai ulkomaalaistaustan vuoksi.

⁶ Kun koko Suomen väestön suurimpia ikäryhmiä ovat 45–60 -vuotiaat, muun kielisten suurimpia ikäryhmiä ovat 25–44 -vuotiaat (Tilastokeskus).

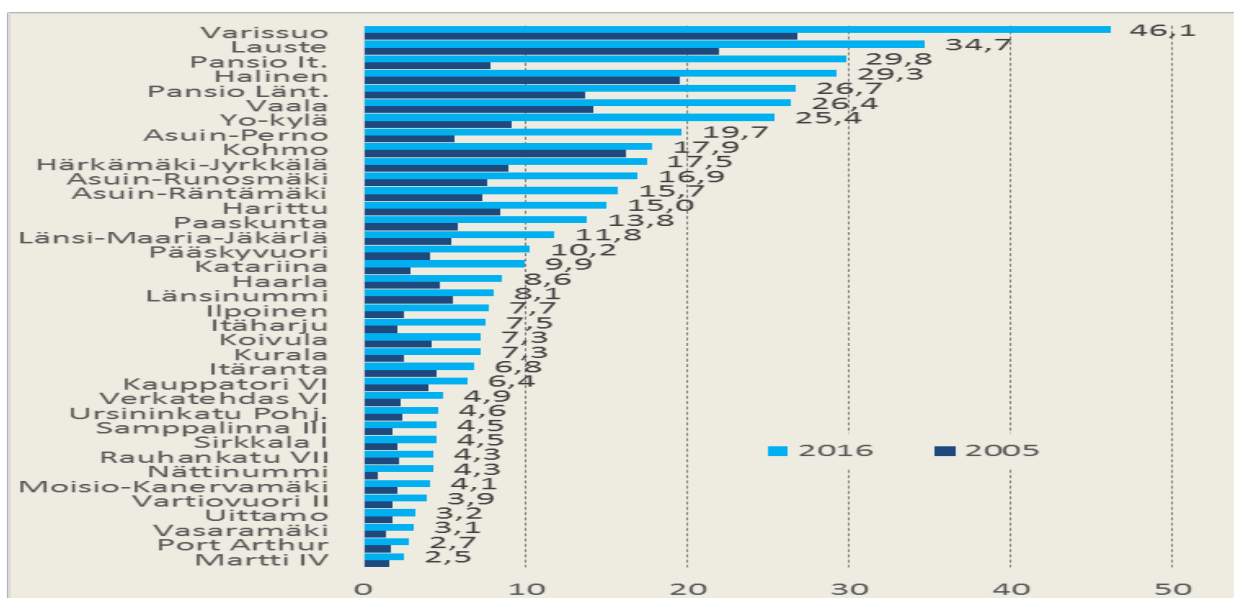
⁷ [Maahanmuuttajien terveys- ja hyvinvointitutkimus](#) (Maamu) 2011 selvitti työikäisten venäläis-, somalialais- ja kurditaustaisten maahanmuuttajien terveyttä, hyvinvointia ja palveluiden käyttöä sekä elinoloja Suomessa. Lisää: [Ulkomaista syntyperää olevien työ- ja hyvinvointitutkimus](#) (UTH) on vuonna 2015 julkaistu väestötutkimus, jossa kartoitettiin ulkomaista syntyperää olevien terveyttä, hyvinvointia, toiminta- ja työkykyä ja elinoloja. Mukana olivat kaikki kieliryhmät ja myös muualla kuin suurimmissa kaupungeissa asuvat.

Maahanmuuttajien työttömyys on suurempaa kuin kantaväestön, mutta molempien ryhmien työttömyys on lähtenyt Turussa laskuun vuonna 2017. Vuonna 2017 Turun ulkomaalaisten työttömyysaste onkin laskenut 27,6 % vuoden takaisesta 35,7 %:sta. Maahanmuuttajaryhmien väliset erot työttömyysasteessa ovat kuitenkin huomattavia. Erot ryhmien välillä selittyvät osin maahantulosityn perusteella; esimerkiksi pakolaiset työllistyvät hitaammin kuin muut maahanmuuttajaryhmät, erot tosin tasaantuvat ajan myötä. Kaiken kaikkiaan maahanmuuttajien työllisyys lähenee kuitenkin maassaoloajan pidentyessä koko väestön tasoa.

Oikealla kaavio työttömien määrästä Turun seudulla 2009 – huhtikuu 2017 kielen ja kansalaisuuden mukaan

Turku erottuu muista Suomen kaupungeista voimakkaammalla alueellisella keskittymisellä ja eriytymisellä. Muun kieliset sijoittuvat Turun eri asuinalueille epätasaisesti. Kaupungin merkittävimmät muun kielisten asumiskeskittymät ovat Varissuo, Lauste, Pansio ja Halinen.⁸ Selvää alueellista eriytymisessä ilmenee sekä etnisyyden pohjalta että tulotason perusteella. Tulotason ja synnyinmaan mukainen eriytyminen ovat yhteydessä toisiinsa, koska maahanmuuttajat ovat yleisemmin pienituloisia kuin suomalais-syntyiset. Turun seudun ulkomaalaissyntyisistä pienituloisista 54 prosenttia asuu pienituloisilla alueilla.⁹

⁸ Lähde: Turun asuinalueet vuonna 2016. Tilastokeskus /Turun kaupunki, strategia ja kehittäminen

⁹ Lähde: [UMRI-kaupunkianalyysi](#) /THL 20.4 2017.

3. Kotouttaminen Turussa ja palvelut maahanmuuttajille

Kotouttamistoiminnan vastuutahot Turussa

Turun kaupunki edistää maahanmuuttajien kotoutumista Kotoutumista edistävän lain velvoitteiden mukaisesti. Lain lähtökohtana on kotoutumista edistävien toimenpiteiden ja palveluiden järjestäminen osana kunnallisia peruspalveluja ja työ- ja elinkeinohallinnon palveluja sekä muina kotoutumista edistävinä toimenpiteinä. Laki määrittelee kunnalle tehtävän huolehtia siitä, että kunnan palvelut soveltuvat myös maahanmuuttajille. Maahanmuuttajille laissa tarkoitettut toimenpiteet ja palvelut tulee järjestään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisina kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Lisäksi kunnalla on lain perusteella yleis- ja yhteensovittamisvastuu maahanmuuttajien kotouttamisen kehittämisestä sekä sen suunnittelusta ja seurannasta paikallistasolla.

Koko kaupungin tasolla kotouttamistoiminnan vastuu on delegoitu konsernihallinnon kaupunkikehitysryhmän johtajalle. Konsernihallinnon tehtävänä on maahanmuuttoasioiden kaupunkitasoinen ohjaus, koordinointi ja kehittäminen. Kaupunkitasoista maahanmuuttotyötä koordinoi konsernihallinnossa vakituinen hyvinvointi- ja maahanmuuttoasioiden kehittämispäällikkö sekä määräaikainen maahanmuuttajakoordinaattori. Kaupungin kotouttamistyön tukena toimii maahanmuuttoyhdyshenkilöiden verkosto, jossa on jäseniä kaikilta kaupungin toimialoilta.

Kaupunkiorganisaation sisällä toimialat vastaavat kotouttamista edistävästä toiminnasta omalla toimialallaan. Toimialojen työtä tukee konsernihallinnon ohjaus- ja koordinaatio. Maahanmuuton arkipäiväistyessä tarve palveluiden yhdenvertaisuuden varmistamiselle ja henkilöstön osaamisen kehittämiseksi on kasvava. Laki kotoutumisen edistämisestä edellyttää kuntaa huolehtimaan oman henkilöstönsä osaamisen kehittämisestä, jota Turussa toteutetaan mm. tiedottamalla ja kouluttamalla. Kaupungin sisäisessä tiedottamisessa on käytettävissä kaupungin intranet-sivut (MeTku) sekä dokumenttienhallintajärjestelmä (DoTku), johon on kerätty maahanmuuttoon liittyvää aineistoa. Lisäksi kaupungin henkilöstölle toteutetaan maahanmuutto- ja monikulttuurisuusaiheisia koulutuksia.

Maahanmuuttajien osallisuuden varmistamiseksi yhtenä kaupungin vaikuttajaryhmistä on toiminut vuodesta 2014 alkaen monikulttuurisuusneuvosto, jossa on luottamushenkilöjäsenten lisäksi kuusi vieraskielisiä kuntalaisia edustavaa järjestöedustajaa. Monikulttuurisuusneuvoston keskeiset tehtävät ovat maahanmuuttajien kotoutumisen edistäminen ja seuranta sekä vieraskielisten kuntalaisten ja kolmannen sektorin toimijoiden yhteistyön ja osallisuuden edistäminen kaupungin toiminnassa.

Neuvonta, ohjaus ja alkuinformaatio

Kotouttamislaki korostaa maahantulon alkuvaiheen palveluja, etenkin liittyen uudelle asukkaalle annettavaan ohjaukseen, neuvontaan ja tiedon saantiin suomalaisesta yhteiskunnasta. Muuttajalle tulee antaa tietoa hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan suomalaisessa työelämässä ja yhteiskunnassa sekä tietoa palvelujärjestelmästä ja kotoutumispalveluista.

Perustietoaineiston sisällön tuottamisesta ja ajantasaisuudesta vastaavat valtion viranomaiset. Alkuinformaation rungon muodostaa 12 yleisimmällä kielellä tarjottava [perustietoa Suomesta opas](#), joka jaetaan kaikille oleskeluluvan saannin tai rekisteröitymisen yhteydessä. Lisäksi TEM on julkaissut 7 kielellä [Suomeen työhön -oppaan](#). Perustietoaineistoa täydentää valtakunnallinen [Infopankki](#), jonka internetsivuilla on usealla kielellä päivittyvää tietoa asumisesta ja elämisestä Suomessa. Turun kaupunki ylläpitää Infopankissa osiota Turun alueen palveluista.

Turun kaupungin maahanmuuttajille suunnatut palvelut ovat koottu myös kaupungin omilla sivuilla olevaan maahanmuuttaja-osioon: www.turku.fi/maahanmuuttajat, jossa palveluiden lisäksi julkaistaan maahanmuuttajiin ja monikulttuurisuuteen liittyviä uutisia ja tiedotteita. Sivulta löytyy myös kaupungin selkosuomeksi ja englanniksi julkaisema [Elämä Suomessa -opas](#). Kansainvälisille opiskelijoille suunnattu tiedotus ja palvelut on koottu [StudyinTurku](#) -sivulle.

Turku lähettää kaikille kaupunkiin muuttaville uusille asukkaille [Koti Turussa -lehden](#), johon on koottu tietoa kaupungin peruspalveluista suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Lisäksi Turun kaupungin eri toimialoilla on jonkin verran eri kielille käännettyä ohjaus- ja tiedotusmateriaalia.

Maahanmuuttajien henkilökohtainen ohjaus ja neuvonta toteutetaan pääsääntöisesti kaupungin toimipisteissä osana normaalia palveluprosessia. Tilanteesta riippuen asiointissa on mahdollisuus hyödyntää Turun seudun tulkkikeskuksen palveluja. Tulkkikeskuksen tulkkiaus- ja käännöspalvelut ovat ensisijaisesti tarkoitettu pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden kanssa työskenteleville sosiaali-, terveys- ja kotouttamisviranomaisille.

Viranomaistoimipisteissä annettavaa ohjausta ja neuvontaa täydentää omakielinen neuvontapiste Infotori, jossa tarjotaan henkilökohtaista neuvontaa 15 eri kielellä. Infotori on matalan kynnyksen neuvontapiste, joka on seutukunnan maahanmuuttajien käytettävissä maahantulositystä ja -ajankohdasta riippumatta. Turussa toimii lisäksi useampia kaikille kaupunkilaisille tarkoitettuja ohjaus-/neuvontapisteitä. Hyvinvointitoimialan ulkomaalaistoimiston koto-toiminta järjestää kuukausittain asiakkailleen suunnattuja koto-infoja, jotka sisältävät laajasti yhteiskuntatietoutta.

Pakolaisten vastaanottopalvelut

Varsinais-Suomen ELY-keskus ja Turun kaupunki ovat sopineet 50 vuosittaisesta kuntapaikasta pakolaisten vastaanottamiseksi. Tämän lisäksi kaupunki on sitoutunut järjestämään vastaanoton kaupungissa asuvien pakolaisten perheenjäsenille, jotka ovat saaneet oleskeluluvan perhesiteen vuoksi sekä palveluja kaupunkiin itsenäisesti muuttaville pakolaisille. Kaupunki järjestää asumisen niille pakolaisille, joiden vastaanotosta on sovittu ELY-keskuksen kanssa. Lisäksi kaupunki järjestää sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja, tulkkipalveluja, opetus- ja kulttuuripalveluja sekä muita kotoutumista edistäviä palveluja. Valtio korvaa pakolaisten vastaanotosta kunnalle aiheutuvia kustannuksia laissa kotoutumisen edistämisestä (1386/2010) ja valtioneuvoston asetuksessa (1393/2011) määritellyllä tavalla.

Pakolaisten vastaanotto ja alkuvaiheen palvelut on Turussa keskitetty hyvinvointitoimialan ulkomaalais-toimistoon. Ulkomaalaistoimisto palvelee Turkuun ulkomailta, vastaanottokeskuksista tai muista kunnista muuttavia kiintiöpakolaisia ja oleskeluluvan saaneita turvapaikanhakijoita sekä edellä mainittujen myöhemmin Suomeen tulleita perheenjäseniä. Uusia kotouttamisvaiheessa olevia asiakkaita on Turun ulkomaalaistoimistossa ollut vuosittain 300–400 henkilöä.

Ulkomaalaistoimiston toimintamuotoina ovat alkuvaiheen sosiaalityö sekä kotoutumispalvelujen järjestäminen ja koordinointi yhdessä muiden toimialojen ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Pakolaiset ja oleskeluluvan saaneet turvapaikanhakijat saavat myös terveyspalvelut ulkomaalaistoimistosta. Keskimääräinen asiakkuusaika ulkomaalaistoimistossa on noin 3 vuotta maahantulosta, jonka jälkeen asiakkuus siirtyy normaalipalvelujen piiriin.

Ulkomaalaistoimiston koto-toiminta toteuttaa suomen kieleen ja yhteiskuntaan perehdyttävää ja kotouttavaa ryhmätoimintaa pääsääntöisesti työvoimaan kuulumattomille maahanmuuttajille eri puolilla kaupunkia. Toimintamuotoja ovat muun muassa suomen kielen alkeis- ja keskusteluryhmät, ATK-ryhmät, liikunta ja kädentaidot. Toiminnan tavoitteena on ohjata maahanmuuttajia alkuvaiheen jälkeen normaali-palveluihin ja muiden yhteiskunnallisten toimintojen pariin. Toimintaa tehdään yhteistyössä eri viranomaisten ja vapaaehtoistahojen kanssa.

Kaupunki on tehnyt sopimuksen alaikäisten turvapaikanhakijoiden vastaanottopalveluista perheryhmä-kotihoitona. Asumisyksikkö (7+7-paikkaa) on tarkoitettu kokonaisvaltaisempaa tukea tarvitseville 15–18 –vuotiaille nuorille, joiden on mahdollista asua perheryhmäkodilla täysi-ikäisyyteen saakka. Perheryhmäkodissa tarjotaan asumisen lisäksi arkielämän tukea ja huolenpitoa. Perheryhmäkotihoito on henkilöstömitoitukseltaan lastensuojelulain mukainen.

Sosiaali- ja terveyspalvelut

Turun kaupungin sosiaali- ja terveyspalveluiden osalta lähtökohtana on, että maahanmuuttajat asioivat kaikille kuntalaisille tarkoitetuissa peruspalveluissa. Poikkeuksen muodostavat pakolaistaustaiset henkilöt, jotka saavat alkuvaiheen sosiaali- ja terveyspalvelut ulkomaalaistoimistosta noin kolmen vuoden ajan.

Valtakunnalliset tutkimukset maahanmuuttajataustaisten terveydestä ja hyvinvoinnista ovat antaneet työvälineitä terveyttä ja hyvinvointia edistävien palveluiden aiempaa kohdennetummalle kehittämiselle. Turussa on käynnissä kaksi maahanmuuttajien terveystalveta kehittävää hanketta: Marjat -hanke – Maahanmuuttajien kotoutumisen edistäminen terveyden ja hyvinvoinnin keinoin (1.2.2017 - 31.7.2019) ja Parempia palveluja maahanmuuttajille-hanke (1.9.2016 – 30.6.2019), joka kehittää asiakaslähtöisiä palveluja maahanmuuttajille, joilla on mielenterveys- ja/tai päihdeongelmia.

Kaupungin hyvinvointitoimiala osallistuu myös valtakunnallisiin digitaalisia palveluja kehittäväan ODA-hankkeeseen (1.6.2015–31.12.2018), jossa kehitetään mm. maahanmuuttajien itsepalvelua ja palveluprosessia sekä Paloma -hankkeeseen (1.1.2016–31.12.2018), jossa luodaan valtakunnallinen toimintamalli pakolaisten ja muiden kolmansista maista tulevien maahanmuuttajien mielenterveyspalveluiden hoitopolun eri vaiheisiin.

Kaupunki noudattaa [Sisäasianministeriön toimenpidesuunnitelmaa laittoman maassa oleskelun ehkäisyyn ja hallintaan](#) (16.12.2016), mm. järjestäen mahdollisuuden hätämajoitukseen ja välttämättömät sosiaali- ja terveystalveta sekä ohjauksen vapaaehtoiseen paluunmuuttoon. Toistaiseksi kaupungin järjestämiin palveluihin on hakeutunut vähän asiakkaita, mutta on tarpeen varautua asiakasmäärien kasvuun.

Lasten ja nuorten opetus ja koulutus

Varhaiskasvatus

Maahanmuuttajille on tarjolla samat varhaiskasvatuksen palvelumuodot kuin kantaväestöllekin. Tarjolla on avointa päiväkotitoimintaa, päiväkoteja, yksityisiä päivähoitopaikkoja ja esiopetusta. Vieraskieliselle lapselle järjestetään hoitopaikka ensisijaisesti perheen omalta asuinalueelta. Yksityisissä päiväkodeissa on saatavilla myös venäjän-, englannin- ja ranskankielistä päivähoitoa. Lisäksi varhaiskasvatus järjestää lastenhoidon kotouttaviin ryhmätoimintoihin osallistuvien äitien lapsille.

Kasvatustyötä ohjaa päiväkodin tai perhepäivähoidon varhaiskasvatussuunnitelma, josta ilmenevät myös päivähoidon mahdolliset erityiset painotusalueet. Kotoutumisen edistämiseksi maahanmuuttajalapsen varhaiskasvatuksessa tuetaan lapsen tasapainoista kehitystä, kahteen kulttuuriin kasvamista, suomen kielen oppimista ja oman äidinkielen säilyttämistä.

Turussa ryhmille, joissa on paljon, vähän tai ei ollenkaan suomea puhuvia maahanmuuttajataustaisia lapsia ja joiden kotoutumisessa on kulttuurisia haasteita, voidaan antaa lisäresursseja. Varhaiskasvatuksen tehostetun suomen kielen opetuksen S2-lastentarhanopettajat antavat maahanmuuttajataustaisille lapsille suomen kielen pienryhmäopetusta ja ovat päiväkotien tukena kielenopetuksessa. Maahanmuuttajataustaisille 4-vuotiaille järjestetään varhaista suomen kielen tukea Paula-ryhmissä, joissa mm. laajennetaan lasten sanavarastoa ja rohkaistaan heitä käyttämään suomenkieltä. Lisäksi varhaiskasvatuksen erityisopettajat ovat henkilöstön tukena monikulttuurisen varhaiskasvatuksen haasteissa, vanhempien kanssa tehtävässä yhteistyössä, lasten mahdollisten tuen tarpeiden selvittämisessä sekä tuen suunnittelemisessa ja toteuttamisessa.

Maahanmuuttajataustaiset lapset osallistuvat esiopetukseen tai valmistavaan opetukseen lähipäiväkodin esiopetusryhmässä noudattaen Turun esiopetussuunnitelmaa. Kouluvalmiuksien lisäksi esiopetuksessa on keskeistä kielen kehityksen ja kotoutumisen tukeminen.

Perusopetus, lukio-opetus ja nivelvaiheen koulutukset

Suomessa vakituisesti asuvalla oppivelvollisuusikäisellä maahanmuuttajalla on oikeus ja velvollisuus perusopetukseen samoin kuin kantaväestölläkin. Opetuksessa noudatetaan valtakunnallisia perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita, ottaen samalla huomioon oppilaiden mahdolliset erilaiset lähtökohdat, etenkin äidinkieli ja kulttuuri. Lasten ja nuorten opetus järjestetään opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnoimana pääasiassa muun koulutusjärjestelmän sisällä.

Turussa maahanmuuttajataustaisille oppilaille, jotka ovat juuri tulleet maahan tai joiden kielitaito tai muut valmiudet eivät muutoin riitä perusopetuksen ryhmässä opiskelemiseen, järjestetään perusopetukseen

valmistavaa opetusta. Opetusta järjestetään myös esiopetuksen yhteydessä niin, että valmistavaan opetukseen osallistuvan lapsen esiopetuspäivän pituus on neljän tunnin sijasta viisi tuntia. Perusopetukseen valmistavan opetuksen laajuus on yksi lukuvuosi, mutta oppilas voi siirtyä perusopetukseen jo aiemmin, jos hän pystyy seuraamaan perusopetusta.

Turussa vieraskieliset oppilaat sijoitetaan valmistavan opetuksen jälkeen ikäänsä vastaavalle peruskoululuokalle. Heille järjestetään suomen tai ruotsin kielen opetusta maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaan sekä oman äidinkielen opetusta. Tavoitteena on, että oppilas saavuttaisi mahdollisimman hyvän suomen tai ruotsin kielen taidon kaikilla kielitaidon osa-alueilla perusopetuksen loppuun mennessä. Oppilaille voidaan järjestää myös omakielistä tukiovetusta ja maahanmuuttajien tukiovetusta eri oppiaineissa. Turun kouluissa on vaihtelevasti myös omakielisiä koulunkäyntiavustajia.

Valmistavan opetuksen lisäksi vieraskielisille oppilaille tarjotaan seuraavia suomen kieltä vahvistavia opetuspalveluita: suomi/ruotsi toisena kielenä ja kulttuuri -oppiaine, omakielinen opetus, oppilaan oman äidinkielen opetus ja erilaiset suomen kielen tukiovetuspalvelut. Opetuspalvelut toteutetaan oppilaan valmiuksien mukaisesti ja niiden kehittämisessä huomioidaan Turun perusopetuksen lukuvuosittaiset painotukset. Lisäksi kielitietoisesti kouluissa -hankkeessa (2017–2019) kehitetään kielitietoista pedagogiikkaa ja järjestään täydennyskoulutusta opettajille.

Erityistä huomiota on kiinnitetty myös yläkouluikäisenä tai perusopetuksiän ylittäneenä Turkuun saapuneisiin nuoriin, joilla on peruskouluopinnot suorittamatta. Heidän osaamisessa ja oppimisvalmiuksissaan on laaja kirjo erilaisia tasoja, ja eivätkä he enää ikänsä puolesta välttämättä ehdi tavanomaiselle peruskoulureitille. Turussa järjestetään koulutusta myös yläkouluikäisenä tai perusopetuksiän ylittäneenä saapuneille nuorille, joilla on peruskouluopinnot suorittamatta. Nuorten perusopetukseen valmistava opetus ja aikuisten perusopetus toteutetaan vuoden 2018 alusta Turun ammatti-instituutissa. Myös Turun kristillisessä opistossa on kohderyhmälle tarjottavia koulutuksia.

Nivelvaiheen koulutukset ovat koulutuksia, jotka sijoittuvat esimerkiksi peruskoulun tai perusopetukseen valmistavan opetuksen ja toisen asteen tutkintoon johtavan koulutuksen väliin. Tavoitteena on edesauttaa opiskelijan siirtymistä toisen asteen koulutukseen. Nivelvaiheen koulutusten osalta Turussa toimii nivelvaihetiimi ja sen ylläpitämä ”yhteishaku” nivelvaiheen koulutuksiin.

Toisen asteen ja korkea-asteen koulutus

Turussa järjestetään lukiokoulutukseen valmistavaa koulutusta, jonka tarkoituksena on lisätä maahanmuuttajien ja vieraskielisten opiskelijoiden mahdollisuuksia päästä lukiokoulutukseen ja menestyä lukioopinnoissaan. Lisäksi järjestetään valmentavaa koulutusta ennen ammatillista peruskoulutusta.

Turussa on runsaasti toisen asteen ja korkea-asteen koulutusvaihtoehtoja. Maahanmuuttajia opiskelee näissä oppilaitoksissa kaikille suunnatuilla koulutuslinjoilla. Maahanmuuttaja voi myös opiskella vapaan sivistystyön oppilaitoksissa sekä maahanmuuttajille suunnatuissa omissa ryhmissä että kaikille avoimissa ryhmissä.

Maahanmuuttaja voi suorittaa perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon toisen asteen ammatillisena koulutuksena. Maahanmuuttajien opetus voidaan järjestää ammatillisessa peruskoulutuksessa joustavasti. He voivat opiskella suomen tai ruotsin kieltä toisena kielenä, jolloin nämä opinnot korvaavat äidinkielen opinnot. Vieraskieliset opiskelijat voivat saada myös opetusta omassa äidinkielessään. Ennen varsinaisia ammatillisia opintoja maahanmuuttajille järjestetään myös ammatilliseen koulutukseen valmistavaa koulutusta, ns. Valma-koulutusta.

Valma-koulutus rakennetaan yksilöllisesti opiskelijan suomen kielen taitojen kohentamiseksi ja ammatillisten tavoitteiden selkeyttämiseksi. Koulutus voi sisältää suomen kielen lisäksi mm. osia ammatillisesta koulutuksesta, työssäoppimista ja opintoneuvontaa ja -ohjausta. Valma-koulutus on omaehtoista koulutusta ja luvanvaraista.

Maahanmuuttajia opiskelee suomalaisissa korkeakouluissa tutkinto-opiskelijoina kaikille suunnatuissa koulutusohjelmissa, avoimessa korkeakoulutuksessa, täydennyskoulutuksessa, työvoimakoulutuksessa ja erityisesti maahanmuuttajille tarkoitetussa ammattikorkeakoulujen valmentavassa koulutuksessa. Tu-

run yliopistossa toimii myös erillinen maahanmuuttajien ohjauspalvelu korkeakoulutukseen ja siihen liittyviin työelämän kysymyksiin. Turussa järjestetään myös ammatillisia täydennys- ja pätevyitysmiskouluksia maahanmuuttajille.

Nuorisotakuun toteutumiseksi Turun työväenopiston Koko-hanke kouluttaa maahanmuuttajanuoria, joilla ei ole Suomessa suoritettua toisen asteen koulutusta.

Kotouttamiskoulutusten ja muiden maahanmuuttajille suunnattujen koulutusten kehittämiseksi kaupungilla on käynnissä lukuisia hankkeita, kuten esimerkiksi kaupungin sivistystoimialan hallinnoimat AboNova (1.3.2017–31.12.2019) sekä NUOTTA – Nuoria osaajia työvoimaa tarvitseville aloille -hanke (1.2.2017- 31.1.2019) sekä HYVÄ PORE - positiivisen rakennemuutoksen tukeminen koulutuksen keinoin (1.12.2017–1.12.2019). Nämä hankkeet pyrkivät tehostamaan koulutuksia lisäämällä niiden työelämälähtöisyyttä tavoitteena nopeuttaa maahanmuuttajien pääsyä työelämään sekä vastata alueen elinkeinoelämän työvoimatarpeeseen.

Aikuisten alkukartoitus ja kotoutumissuunnitelma

Kotoutumislain mukaisessa alkukartoituksessa arvioidaan maahanmuuttajan työllistymis-, opiskelu ja muut kotoutumisvalmiudet sekä kielikoulutuksen ja muiden kotoutumista edistävien toimenpiteiden ja palveluiden tarpeet. Työ- ja elinkeinotoimisto tekee alkukartoituksen maahanmuuttajalle, joka on työtön työnhakija. Palvelu voidaan myös osin tuottaa ostopalveluna, kuten esimerkiksi maahanmuuttajan kielitestiä ja valmiuksien testaus. Kunnan vastuulla on alkukartoituksen laatiminen maahanmuuttajalle, joka saa toimeentulotukea muuten kuin tilapäisesti. Alkukartoitus voidaan laatia myös muulle maahanmuuttajalle, jos hän sitä pyytää ja jos hänen arvioidaan sitä tarvitsevan.

Alkukartoituksen perusteella arvioidaan maahanmuuttajan tarve kotoutumissuunnitelman laatimiseen. Kotoutumissuunnitelmaan kirjataan yksilölliset palvelutarpeet ja toimenpiteet, joiden tarkoituksena on tukea maahanmuuttajan mahdollisuuksia hankkia riittävä suomen tai ruotsin kielen taito sekä muita yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja sekä edistää hänen mahdollisuuksiaan osallistua yhdenvertaisena jäsenenä yhteiskunnan toimintaan. Maahanmuuttajaa myös ohjataan näiden palveluiden piiriin. Kotoutumissuunnitelmaa täydennetään aina tarpeen ja tilanteen mukaan. Kotoutumisaika on harkinnanvarainen ja kestoltaan keskimäärin kolme vuotta ensimmäisen kotoutumissuunnitelman laatimisesta. Erityisistä syistä kotoutumisaikaa voidaan pidentää enintään kahdella vuodella.

Turun seudun työvoima- ja yrityspalveluiden alueellisen kokeilun ajan 1.8.2017- 31.12.2018 vastuu alle 25-vuotiaiden ja yli vuoden työttömänä olleiden työnhakijoiden työvoimapalveluista siirtyi kaupungille. Kotoutuja-asiakkaiden osalta kokeilun virkailijat vastaavat siitä, että uusille alle 25-vuotiaille kotoutujille tehdään alkukartoitus ja kotoutumissuunnitelma, ja että muun kohderyhmän osalta vastuu on kotoutumissuunnitelmien päivittämisessä.

Aikuisten kotoutumiskoulutus

Aikuisten maahanmuuttajien koulutuksen tavoitteena on antaa Suomeen muuttaville valmiudet toimia tasavertaisina jäseninä suomalaisessa yhteiskunnassa. Aikuisten maahanmuuttajien osalta pyritään siihen, että ulkomailla suoritettut tutkinnot, opinnot ja työkokemus ovat pohjana koulutuksen suunnittelulle ja täydentämiselle Suomessa.

Aikuisten, 17–64-vuotiaiden työttömien työnhakijoiden kotoutumiskoulutus on työ- ja elinkeinoministeriön vastuulla. Uudet maahanmuuttaja-asiakkaat ohjataan alkukartoituksen ja kotoutumissuunnitelman tekemisen jälkeen pääasiassa työvoimapolitiittiseen kotoutumiskoulutukseen, jossa noudatetaan Opetushallituksen antamia aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteita. Lisäksi koulutuksenjärjestäjällä on oltava näihin perusteisiin pohjautuva opetussuunnitelma.

Työvoimapolitiittiseen kotoutumiskoulutukseen sisältyy kieli- ja yhteiskuntatietoutta sekä kulttuurisia ja elämänhallintaan liittyviä valmiuksia. Siihen voidaan lisäksi liittää ammatillisesti suuntautunutta kielenopetusta ja sisällyttää ammatillisia osioita, jotka edistävät työelämään ja jatkokoulutukseen pääsyä. Varsinais-Suomen ELY-keskus hankkii työvoimapolitiittiset kotoutumiskoulutukset kilpailutuksen perusteella.

Osa TE-toimiston asiakkaista opiskelee suomen kieltä ns. omaehtoisessa koulutuksessa. Omaehtoisena suoritettava koulutus tarkoittaa osallistumista opetushallinnon alaisen koulutusjärjestelmän koulutusmuotoon, esim. aikuisten perusopetukseen, lukio-opetukseen ammatilliseen koulutukseen, vapaan sivistystyön opintoihin tai korkeakouluopintoihin. Turussa omaehtoista koulutusta järjestävät esim. Turun iltalukio, Turun ammatti-instituutti, Turun Aikuiskoulutuskeskus, Turun kristillinen opisto ja Paasikivi-Opisto. Aikuisten perusopetuksen uudistuksen myötä aikuisten perusopetus ja aiemmin yleensä työvoimapoliittisena koulutuksena annettu luku- ja kirjoitustaidon koulutus siirtyivät kaupungin järjestämisvastuulle. Tavoitteena on, että vuoden 2018 elokuusta lähtien luku- ja kirjoitustaidon opetus toteutetaan Turun ammatti-instituutissa omana toimintana.

Työmarkkinoiden ulkopuolella olevien kotoutumiskoulutuksesta vastaa maahanmuuttajan kotikunta. Turussa äitiys-, vanhempain- ja kotihoidontuen varassa elävien kotiäitien ja yli 65-vuotiaiden koulutuksesta ja opetuksesta vastaa sivistystoimiala ja sen toteuttaa Turun suomenkielinen työväenopisto, jossa on mm. omia kursseja kotiäideille.

Suomen kieltä voi edellä mainittujen lisäksi opiskella erilaisilla kursseilla esim. Turun suomenkielisessä työväenopistossa, Turun iltalukiassa tai Turun Kesäyliopistossa sekä erilaisilla opistojen, yhdistysten ja projektien tarjoamilla kursseilla. Tiedot Turussa järjestettävistä suomen kielen kursseista ja työvoimapoliittisesta koulutuksesta löytyvät verkkosivustolta www.finnishcourses.fi

Turun kaupunki ja ELY-keskus kutsuvat koolle vuorotellen, noin kaksi kertaa vuodessa maahanmuuttajakoulutusten kehittämissäryhmän, johon kuuluvat kaikki alueen virallista kotokoulutuksia tuottavat ja muita maahanmuuttajakoulutuksia tarjoavat tahot, Te-palvelujen kotouttamislinjat työntekijät sekä kaupungin ja ELY-keskuksen maahanmuuttajatyöstä vastaavat viranomaiset. Ryhmän tavoitteena on koordinoida oppilasohjausta, koulutusten sisältöä ja muuta yhteistyötä.

Maahanmuuttajien suomen kielen osaamista mitataan testeissä, joissa joutuu puhumaan, kuuntelemaan, kirjoittamaan ja lukemaan. Testeissä noudatetaan Opetushallituksen yleisten kielitutkintojen perusteita.

Työllistymiseen liittyvät palvelut

Turussa on tarjolla runsaasti työllistymiseen liittyviä palveluja. Työnhakijaksi rekisteröitynyt maahanmuuttaja saa opastusta työhausta, työmarkkinoista ja koulutuksista. Maahanmuuttaja voidaan ohjata työvoimapoliittiseen kotoutumiskoulutukseen, omaehtoiseen suomen kielen koulutukseen tai muuhun koulutukseen tai työelämään.

Varsinais-Suomen TE- toimiston Turun toimipaikassa toimii kotoutumispalvelut-yksikkö, jonka asiakkaiksi kuuluvat kotoutumislain piirissä olevat työnhakijat. TE- toimisto voi käyttää tulkkipalveluja kunnes asiakkaalla on riittävä suomen- tai ruotsinkielen taito. TE-toimistossa tarjottavista palveluista säädetään laissa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta (28.12.2012/916). TE-toimiston, Turun kaupungin ja Kansaneläkelaitoksen työllistymistä tukevia palveluja tarjoaa Turun työvoiman palvelukeskus, joka palvelee monitoimijaista tukea tarvitsevia, pitkään työttömänä olleita turkulaisia henkilöitä kansallisuudesta riippumatta. Palvelujen tavoitteena on löytää pitkäkestoinen ratkaisu asiakkaan tilanteeseen: työllistyminen, kouluttautuminen, kuntoutuminen tai eläkkeelle siirtyminen.

Maahanmuuttajat huomioidaan erityisenä kohderyhmänä myös Turun seudun työvoima- ja yrityspalveluiden alueellisessa kokeilussa, jonka aikana alle 25-vuotiaiden ja pitkäaikaistyöttömien työllistämistoimet siirtyvät kunnan vastuulle. Kokeilu toteutetaan ajalla 1.8.2017–31.12.2018. Kokeilussa rakennetaan kuusi polkua eri asiakassegmenteille, joista yksi on maahanmuuttajan kotopolku. Kokeilussa on tavoitteena kehittää myös palvelunohjausta ja asiakkaan ohjautuvuutta mm. palveluviuhkan avulla, johon on koottu työllisyyttä edistävät palvelut asiakassegmenteittäin. Palveluviuhkan kehitysversio on katsottavissa [työllistymistä edistävät palvelut maahanmuuttajille](#).

Turussa on menneillään lukuisia eri tahojen hallinnoimia ja eri rahoitteisia hankkeita maahanmuuttajien työllisyyden kohentamiseksi. Valtion ja kaupungin kasvusopimukseen perustuvan Työllisyyden polku maahanmuuttajalle -hankeen avulla vahvistetaan alueellista kilpailukykyä luomalla mahdollisuuksia hyödyntää Suomeen muuttaneiden osaajien työpanosta ja innovaatiokykyä. TE-toimiston maahanmuuttajien SIB-kokeilun tarkoituksena on mahdollistaa maahanmuuttajien työllistyminen jo ennen kuin he ovat saavuttaneet yleensä työllistymiseen vaadittavan kielitaidon. Lisäksi kaupunki osallistuu Vertaista Vailla -

hankkeeseen (2017–2019) ja Baana – verkostomainen rekrytointimalli maahanmuuttajien työllistymiseen hankkeeseen (1.9.2016 - 31.8.2019), jotka molemmat työllisyyden edistämisen lisäksi tukevat ja kannustavat maahanmuuttajia yrittäjyyteen. Myös kaikille työttömille suunnatuissa työllisyshankkeissa maahanmuuttajat ovat mukana.

Vapaa-aikapalvelut

Kaupungin vapaa-aikatoimialalla on tärkeä rooli maahanmuuttajien osallistumisen ja aktiivisuuden edistämässä ja syrjäytymisen ennaltaehkäisemisessä. Toimialan kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntapalvelut ovat avoimia kaikille asukkaille. Yhdessä yhdistysten, yhteisöjen ja muun verkoston kanssa toimiala tukee kulttuurista monimuotoisuutta ja kulttuurien välistä vuoropuhelua järjestämällä tilaisuuksia kulttuurien kohtaamiseen.

Vapaa-aikatoimiala järjestää myös erityisesti maahanmuuttajille suunnattuja kulttuuri- ja liikuntapalveluja, kuten esimerkiksi erilaisia liikuntakerhoja ja muuta harrastustoimintaa. Turun kaupungin kirjasto on huomionnut maahanmuuttajien tarpeita sekä palvelutarjonnassa että kokoelmahankinnoissa kasvattamalla vieraskielisen aineiston määrää ja suomenkielen oppimateriaalia. Toimiala tarjoaa kotoutumisvaiheessa oleville maahanmuuttajille suunnattuja Suomi tutuksi -palveluja, joiden puitteissa maahanmuuttajilla on lukuisia mahdollisuuksia tutustua kaupungin palveluihin ja harrastusmahdollisuuksiin sekä suomalaiseen elämäntapaan ja yhteiskuntaan.

Toimialan nuorisopalvelut tarjoavat myös kansainvälistä ja monikulttuurista nuorisotyötä, jonka toiminnot ja tapahtumat edistävät nuorten aktiivista kansalaisuutta, kulttuurien välistä vuorovaikutusta ja sosiaalista osallisuutta. Monikulttuurista ja kotouttavaa toimintaa järjestetään nuorisotoimen kaikilla tulosalueilla. Nuorisopalvelujen kotouttavan työn tavoitteena on mahdollistaa suomen- ja ruotsinkielien oppimista aidossa ympäristössä, tukea nuorten omaa kieltä ja kulttuuria sekä auttaa nuoria omaksumaan suomalaisen yhteiskunnan toimintatapoja. Nuorten kotoutumisen tukemiseksi nuorisopalvelut tekevät yhteistyötä myös yhteisöjen, yhdistysten sekä nuorten ja heidän perheidensä kanssa.

Kaupunkisuunnittelu ja asumispalvelut

Kaupunki on pyrkinyt vaikuttamaan alueellisen eriytymiseen lukuisin keinoin. Kaupunki on mm. pyrkinyt tasapainoisempaan täydennysrakentamiseen siten, että alueilla, joilla on paljon kaupungin vuokrataloja, niitä ei rakenneta lisää. Kaupunki on tiukentanut valvontaa arava-vuokra-asuntojen asukasvalintojen osalta vaikuttaakseen keskittymien syntyyn. Asumisen tukena kaupungilla toimii kolme asuntoneuvojaa. Vanhojen lähiöiden vetovoimaisuutta on pyritty lisäämään sekä talojen perusparannuksella ja ympäristön kohennuksella että alueellisten lähipalveluiden kehittämällä uudentyypeillä kumppanuuksilla.

Muun kielisiä asuu eri puolilla kaupunkia, mutta he ovat painottuneet erityisesti Itä-Turkuun (Varissuo, Lauste, Halinen). Positiivisen rakennemuutoksen myötä vapaiden vuokra-asuntojen määrä on vähentynyt selkeästi. Turussa yleinen vuokrataso ja omistusasuntojen hintataso on nousussa. ELY-keskuksen kanssa tehdyn sopimuksen kautta sijoitettavien pakolaisten osalta asunto osoitetaan ulkomaalaistoimiston ja TVT Asuntojen yhteistyönä.

Yhteistyö ja hyvien etnisten suhteiden edistäminen

Kunnalla on lain kotoutumisen edistämisestä mukaisesti yleis- ja yhteensovittamisvastuu maahanmuuttajien kotouttamisen kehittämisestä sekä sen suunnittelusta ja seurannasta paikallistasolla. Tätä tehtävää tukevat Turun valtakunnalliset, alueelliset ja kaupungin sisäiset yhteistyöverkostot. Paikallistasolla keskeisinä eri viranomaistoimijoita yhdistävinä foorumeina tai viranomaisia ja kolmatta sektoria yhdistävinä työryhminä toimivat Länsi-Suomen Etnisten suhteiden neuvottelukunta (ETNO), Varsinais-Suomen maahanmuuttoasiain toimikunta, Varsinais-Suomen pakolaisia vastaanottavien kuntien verkosto sekä Turun kaupungin ja yhdistysten säännönmukaiset verkostot. Alueella toimii myös useita kotoutumisen eri osa-alueisiin keskittyviä verkostoja kuten nivelvaihetiimi ja hankkeiden ohjausryhmät. Käytännön tasolla monitoimijainen yhteistyö on hyvin aktiivista.

Merkittävä yhteistyön kanava on myös eri hankkeiden ohjaus- ja työryhmät, joissa hankkeesta riippuen yhteistyötä tehdään niin kotouttamiskouluttajien, työllisyyttä edistävien palvelujen toimijoiden ja muiden

viranomaisten kuin kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Hankkeet tekevät myös yhteistyötä keskenään mm. järjestämällä yhteisiä tilaisuuksia ja koulutuksia sekä kampanjoita, kuten esimerkiksi maahanmuuttajien osaamista esille tuova ja työllisyyttä edistävä [Vain sisältö ratkaisee – kampanja](#).

Seudullista yhteistyötä jäntevöittää yhdentoista Turun lähikunnan laatima yhteinen kotouttamisohjelma. Ohjelman avulla selkeytetään kuntien välistä yhteistyötä ja työnjakoa, mikä luo hyvän pohjan Turun ja sen ympäristökuntien väliselle yhteistyölle myös palveluiden kehittämisessä.

Turun alueen voimavara kotoutumisen ja kulttuurien välisen vuorovaikutuksen edistämässä on aktiivinen järjestökenttä. Maahanmuuttajataustaisia ja/tai heille toimintaansa suuntaavia järjestöjä on Turussa hyvin runsas määrä. Suurten valtakunnallisten järjestöjen kuten MLL:n, Suomen Pakolaisavun ja SPR:n lisäksi on paikallisia järjestöjä, joista osa on yhteiseen alkuperämaahan, etniseen tai uskonnolliseen yhteisöön perustuvia järjestöjä. Samallakin etnisellä ryhmällä voi olla Turussa useampia järjestöjä. Järjestöjen toiminnan laajuus ja aktiivisuus vaihtelee. Varsinais-Suomen monikulttuuristen yhdistysten liitto Sondip ry sekä Yhdessä Yhdistys ry toimivat kattojärjestöinä osalle järjestökentästä. Järjestöjen vahvuuksina ovat oman yhteisönsä jäsenten tuntemus ja kontaktit, kielitaito- ja kulttuurituntemus, ruohonjuuritason innovointi sekä motivaatio tehdä jotain oman yhteisönsä hyväksi.

Turun kaupunki tukee kolmannen sektorin tuottamaa kotoutumista edistävää ja aktiivisuutta lisäävää toimintaa avustusrahojen, toimitiloihin liittyvien avustusten sekä muun yhteistyön kautta. Osa tuesta toteutetaan kumppanuussopimuksin, jotka on sidottu kaupungin strategiaan tavoitteisiin. Järjestöt myös toteuttavat palveluntuottajina kaupungin tilaamia palveluja. Lisäksi kaupunki on vuosittain varannut työllisyysmäärärahaa osuuden, jolla on tarkoituksena tukea työmarkkinatuen kuntaosuuden piiriin kuuluvien työnhakijoiden työllistymistä kolmannelle sektorille

Kaupunki käy jatkuvaa vuoropuhelua kaupungin etnisten ryhmien ja yhdistysten kanssa. Järjestöjen ja Turun kaupungin välillä on molempia osapuolia hyödyttävää yhteistyötä, jota toteutetaan monin tavoin. Kahdensuuntainen tiedonvälitys kaupungin ja maahanmuuttajien välillä toteutuu toimialojen päivittäisen työn lisäksi esimerkiksi säännönmukaisella verkostotyöllä koto-toiminnassa, Monikulttuurisuuneuvostossa ja Moniku-verkostossa.

Yhteistyö etnisten ryhmien ja uskonnollisten yhteisöjen kanssa edistää kulttuurien välistä vuoropuhelua, jonka avulla voidaan edistää kotoutumista ja lisätä yleistä turvallisuutta. Ottaen huomioon Turussa asuvien muslimien määrän ja sen lukuisat eri yhteisöt kaupunki asetti elokuussa 2015 muslimiyhteistyöryhmän muslimiyhteisön ja kaupungin vuoropuhelun lisäämiseksi. Työryhmän tehtävänä on omalta osaltaan tuoda esiin turkulaisen muslimiyhteisön toiveita ja tarpeita sekä tehdä avauksia palveluiden kehittämisessä.

Vuonna 2016 kotouttavaa yhteistyötä uskonnollisten yhteisöjen kanssa päätettiin vahvistaa yhteisöihin jalkautuvan työn voimin Kove-hankkeessa (2014–2015) pilotoidulla mallilla. Toimintamallia kehitetään edelleen kytkien mukaan toimenpide-ehdotuksia ja ajatuksia, jotka nousevat esiin muslimiyhteistyöryhmässä ja väkivaltaisen ekstremismin ehkäisytyöryhmässä.

Valtuuston strategisten linjausten mukaisesti Turussa on nollatoleranssi rasismille. Mikäli syrjintää havaitaan kouluissa, nuorisotyössä tai muussa kaupungin palvelussa siihen puututaan aktiivisesti. Kaupunki myös kouluttaa henkilökuntaansa tunnistamaan paremmin syrjinnän ja puuttumaan siihen välittömästi. Suvaitsevaisuutta ja hyviä etnisiä suhteita edistetään lisäämällä väestön tietoa eri kulttuureista ja kannustamalla kaupungin asukkaita kulttuurien väliseen vuoropuheluun.

5. Kehittämistoimenpiteet ja niiden seuranta kaudella 2018–2021

Viime vuosien kaltainen maahanmuuttajien määrän ripeä kasvu näyttäisi jatkuvan Turussa. Tulijoiden määrän kasvun ja maahanmuuton monipuolistumisen myötä kaupunki on lähtenyt hakemaan aktiivisesti uusia ratkaisuja kotouttamistyön haasteisiin ja mahdollisuuksiin omana työnään sekä kumppanuudella muiden toimijoiden kanssa. Turun seudulle on haettu ja saatu aiempaa runsaammin myös ulkoista rahoitusta kotouttamistoiminnan kehittämiseen. Kauden 2018–2020 kehittämistyössä joudutaan maahanmuuttajien määrän kasvun lisäksi varautumaan myös maakuntauudistuksen mukana tuleviin muutoksiin.

Kehittämistoimien keskeisimmäksi ajatukseksi on nostettu maahanmuuttajien osallisuus yhteiskunnassa ja elinkeinoelämässä. Maahanmuutto on merkittävä voimavara kaupungille. Hyvässä kasvussa oleva alueen elinkeinoelämä tarvitsee riittävää uutta maahanmuuttoa työvoimantarpeeseensa. Yhtä tärkeää on se, että myös pakolaistaustaiset tulijat ja pitkään Turussa asuneet maahanmuuttajat nähdään osamispotentiaalina maahanmuuttosyystä riippumatta - ja heidät otetaan mukaan alueen positiiviseen rakennemuutokseen.

Kehittämistoimenpiteet kaudelle 2018–2021 on koottu viiteen kokonaisuuteen:

1. Maahanmuutto on elinkeinoelämän voimavara
2. Maahanmuuttajien terveyttä ja hyvinvointia vahvistetaan
3. Koulutuksella ja työllistämistoimilla rakennetaan yhtäläiset mahdollisuudet osallistua yhteiskuntaan
4. Luodaan mahdollisuudet maahanmuuttajien osallisuudelle ja aktiiviselle vapaa-ajalle
5. Turku on hyvä ja turvallinen paikka asua

Kotouttamisohjelman ja sen kehittämistoimien vaikuttavuuden seuranta on kytketty osaksi kaupungin strategian ja talouden seurannan vuosikelloa. Vuositason seuranta toteutetaan kaupungin muun ohjelmityön seurannan rinnalla ja aikataulussa. Raportoinnista vastaa konsernihallinnon kaupunkikehitysryhmä. Toimialat vastaavat osaltaan tarvittavien tietojen toimittamisesta raportointia varten.

Ohjelmatason vaikuttavuusmittarina käytetään kaupunkitasoista kotoutumisindeksiä kuvaamaan sitä, missä maahanmuuttajien elinolosuhteet ovat lähentyneet kantaväestön elinolosuhteita. Kotoutumisindeksi muodostuu kolmesta kotoutumisen onnistumista mittaavasta näkökulmasta: Nuorten toisen asteen koulutukseen osallistuminen, työttömyys ja tulot. Kotoutumisindeksille on asetettu tavoitearvoksi 1 % kasvu vuositasolla.

Tämän lisäksi kotouttamisohjelman toteutumista seurataan kehittämiskokonaisuuksittain vuosittaisen toimintaraportin sekä tavoitteiden toteutumista kuvaavien mittareiden avulla. Mittaritiedot ja niiden saataavuus ovat lueteltu kunkin kehittämiskokonaisuuden yhteydessä. Vaikka maahanmuuttajataustaisista ja kotouttamistyön vaikuttavuudesta on saatavilla vuosittaista mittareihin perustuvaa tietoa, osaa joudutaan seuraamaan pidemmällä aikajänteellä (joka toinen vuosi tai valtuustokausi).

Työ- ja elinkeinoministeriö kokoaa tietoa eri lähteistä ylläpitämäänsä kotoutumisen, kotouttamisen ja etnisten suhteiden valtakunnalliseen seurantajärjestelmään. Seurantajärjestelmä koostuu rekisteri- ja kyselyaineistoihin perustuvista ilmiöalueittaisista indikaattoreista, jotka päivitetään ja raportoidaan vuosittain. Seurantajärjestelmän osa-alueita ovat 1) työllisyys, 2) koulutus, 3) terveys ja hyvinvointi 4) asuminen, 5) osallistuminen ja 6) kaksisuuntainen kotoutuminen (ml. etniset suhteet). Työ- ja elinkeinoministeriö on kehittämässä ko. seurantajärjestelmää myös siten, että siitä olisi mahdollista saada alueellista seurantatietoa. Mikäli ohjelmakauden aikana kehitystyö etenee niin, että seurantajärjestelmästä on mahdollista saada kaupunkikohtaista tietoa, se kytketään osaksi kaupungin kotouttamisohjelman raportointia. Tämä mahdollistaisi myös valtakunnallisen vertailun.

1. Maahanmuutto on elinkeinoelämän voimavara

Kehittämistavoite	Toimenpide	Vastuutaho:
Tuodaan maahanmuuttajien osaaminen esiin elinkeinoelämän mahdollisuutena	- Kehitetään uusia työkaluja maahanmuuttajien osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen.	Konsernihallinto ja sivistystoimiala
	- Vaikutetaan yrittäjien ja yritysten asenteisiin maahanmuuttajien rekrytointien lisäämiseksi.	Konsernihallinto, Työpiste, Turku Science Park Oy
	- Tuetaan korkeakoulujen kansainvälistymistoimien saamista yhteen elinkeinoelämän tarpeiden kanssa.	Turku Science Park Oy ja oppilaitokset
	- Tuetaan nopeasti työllistyvien työllistymistä veto-voima-aloille.	Työpiste ja Turku Science Park Oy
	- Kehitetään ja tehdään tunnetuksi keinoja rekrytointien helpottamiseksi.	Työpiste ja Turku Science Park Oy
Tuetaan maahanmuuttajataustaisten osaajien ja heidän perheidensä asettautumista ja viihtymistä Turun seudulla	- Kootaan työperäisille maahanmuuttajille suunnatut palvelut yhteen sekä perustetaan yhteispalvelupiste Turku International Point (TIP)	Turku Science Park Oy ja Konsernihallinto
	- Panostetaan tulijoiden asumisviihtyvyyteen ja hyvinvointiin.	Konsernihallinto ja toimialat
	- Lisätään mahdollisuuksia suomenkielen oppimiseen työn ja opiskelun ohessa yhteistyössä oppilaitosten ja yritysten kanssa.	Sivistystoimiala
	- Lisätään kaupungin tiedotuskieleksi englanti.	Konsernihallinto
Lisätään ja monipuolistetaan maahanmuuttajayrittäjyyttä	- Kehitetään Business turku/Potkurin palveluja vahvemmin maahanmuuttajien tarpeita huomioiviksi.	Turku Science Park Oy
	- Lisätään yhteistyötä alueellisten yrittäjäverkostojen kanssa.	Turku Science Park Oy ja Konsernihallinto
	- Tiedotetaan maahanmuuttajille yrittäjyyden mahdollisuuksista.	Turku Science Park Oy ja Konsernihallinto
Maahanmuuttajien työllisyyttä edistetään motivoimalla heitä työhön ja koulutukseen	- Lisätään oppilaitosten ja työllisyyspalveluiden sekä elinkeinoelämän yhteistyötä maahanmuuttajien työllisyyden parantamiseksi.	Sivistystoimiala, Konsernihallinto ja Työpiste
	- Kehitetään ja koordinoidaan palveluohjausta, jotta maahanmuuttajat ohjataan nopeammin oikealle työllisyyspolulle.	Sivistystoimiala, Konsernihallinto ja Työpiste
	- Kehitetään maahanmuuttajataustaisille muunkoulutusta ja lisäkoulutusta.	Sivistystoimiala ja Turun AMK
	- Kehitetään palveluja työssä olevien maahanmuuttajien työssä pysymiseksi ja urakierron mahdollistamiseksi.	Sivistystoimiala ja Konsernihallinto
	- Järjestetään maahanmuuttajille mahdollisuuksia tutustua työelämään yhteistyössä yritysten kanssa.	Sivistystoimiala

Mittarit:

Vieraskielisten määrän kasvu *Vuosittain*

Vieraskielisten nettomuutto *Vuosittain*

Kansainvälisten opiskelijoiden määrä *Vuosittain*

Vieraskielisten työllisyysaste *Vuosittain*

Vieraskielisten koulutusaste *Vuosittain*

Ulkomaalaisten sijoittuminen työttömyyden alkamisen jälkeen (palvelut/työ), *Vuosittain*

2. Maahanmuuttajien terveyttä ja hyvinvointia vahvistetaan

Kehittämistavoite	Toimenpide	vastuutaho
Väestöryhmien välisiä terveys- ja hyvinvointieroja kavennetaan huomioimalla maahanmuuttajien erityistarpeet.	- Varmistetaan oikean tiedon ja oikea-aikaisten palveluiden löytäminen.	Konsernihallinto ja toimialat
	- Kehitetään ja jalkautetaan kaupungin päihde- ja mielenterveyspalveluja maahanmuuttajien tarpeisiin.	Hyvinvointitoimiala
	- Koulutetaan henkilöstöä maahanmuuttajakysymyksissä.	Konsernihallinto
	- Kehitetään kulttuurisensitiivinen lähisuhdeväkivalan ehkäisyn toimintamalli sisältäen naisten ympärileikkauksen ehkäisyn.	Hyvinvointitoimiala
Perhekeskeisellä toimintatavalla tuetaan koko perheen kotoutumista ja otetaan huomioon maahanmuuttajaperheiden erityistarpeet	- Jaetaan perheille palvelutietoa ja panostetaan maahanmuuttajaperheiden ensimmäiseen kohtamiseen.	Hyvinvointitoimiala ja sivistystoimiala
	- Vahvistetaan yhteistyötä kodin, varhaiskasvatuksen ja koulun välillä sekä kehitetään perheille uusia osallistumisen tapoja lasten koulunkäyntiin ja varhaiskasvatukseen	Sivistystoimiala ja vapaa-aikatoimiala
	- Tuetaan molempien maahanmuuttajavanhempien vanhemmuutta.	Hyvinvointitoimiala ja sivistystoimiala
Kannustetaan omaehtoiseen terveyden edistämiseen ja hyvinvointia tukeviin elämäntapoihin	- Tuetaan maahanmuuttajien aktiivisuutta ja osallisuutta yhteiskunnassa ja elämönhallintataitoja.	Kaikki toimialat
	- Kehitetään uusia toimenpiteitä terveisiin elämäntapoihin kannustamiseksi.	Kaikki toimialat
	- Tiedotetaan hyvinvointia tukevista elämäntavoista maahanmuuttajien seuraamalla tiedotuskanavilla ja yhteisöjen kautta.	Hyvinvointitoimiala, sivistystoimiala ja vapaa-aikatoimiala
	- Huomioidaan terveyden edistäminen avustuspolitiikassa.	Vapaa-aikatoimiala, hyvinvointitoimiala ja Konsernihallinto

Mittarit:

Maahanmuuttajien ATH-tutkimuksen mittarit *Valtuustokausittain*

Koettu elämänlaatu

Liikkuminen ja ruumiillinen rasitus vapaa-aikana

Koettu Terveydentila

Pituus ja paino –suhde

Arvioitu työkyky

3. Koulutuksella ja työllistämistoimilla rakennetaan yhtäläiset mahdollisuudet osallistua yhteiskuntaan

Kehittämistavoite	Toimenpide	Vastuutaho
Kotoutumiskoulutusta ja muita maahanmuuttajille suunnattuja koulutuksia järjestetään koordinoitusti eri asiakassegmenteille	- Kartoitetaan ja ennakoidaan koulutustarpeet elinkeinoelämän ja opiskelijoiden näkökulmista sekä varmistetaan koulutuksen laatu ja kehittäminen.	Sivistystoimiala
	- Tunnistetaan erilaiset asiakasryhmät ja kehitetään toimia siltä pohjalta.	Sivistystoimiala
	- Vahvistetaan seudullista maahanmuuttajakouluttajien yhteistyötä ja tiedonkulkua kouluttajien välillä, varsinkin opintojen nivelvaiheissa.	Konsernihallinto ja sivistystoimiala
	- Tehostetaan kieli-, koto- ja ammattikoulutuksia ja kehitetään niitä työelämäläheisemmäksi.	Sivistystoimiala
Toimivalla ohjauksella ja tuella varmistetaan opiskelijoiden ohjautuminen heille sopivimpaan opiskelupaikkaan sekä nopeammat siirtymät tutkintoon ja työelämään.	- Kehitetään ohjausverkostoja huomioimaan paremmin maahanmuuttajien osaaminen ja erityistarpeet.	Konsernihallinto ja sivistystoimiala
	- Parannetaan maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden opiskeluvaihtoehtoja tukevilla opinnoilla ja muulla tuella.	Sivistystoimiala
	- Resursoidaan työllistymistä tukevaan työelämävalmentajatoimintaan.	Sivistystoimiala
	- Kehitetään yrityskohtaisia malleja ja ratkaisuja työpäällä tapahtuvaan kotoutumiseen ja oppimiseen.	Konsernihallinto ja sivistystoimiala
	- Ehkäistään koulutusten keskeyttämisiä rakentamalla varhaisen puuttumisen malli, jossa huomioidaan myös opiskelijan perhe.	Sivistystoimiala
	- Luodaan Ammatti-instituuttiin ohjauspiste, jossa on erityisosaamista myös maahanmuuttajuuteen.	Sivistystoimiala
Suomen kielen koulutukseen, kotoutumisen edistämiseen ja kielitietoisuuteen panostetaan varhaiskasvatuksessa ja kaikissa oppilaitoksissa	- Varmistetaan suomen kieltä vahvistavien ja omaa äidinkieltä tukevien laadukkaiden opetuspalveluiden ylläpito ja kehittäminen oppilaan valmiuksien mukaisesti.	Sivistystoimiala
	- Tiedotetaan suomen kielen itseopiskelumahdollisuuksista ja motivoidaan niiden käyttöön.	Konsernihallinto ja sivistystoimiala
	- Koulutetaan henkilökuntaa vuosittain suomen kielen opettamisessa ja kielitietoisuudessa.	Sivistystoimiala ja Konsernihallinto
	- Vahvistetaan kielitaitoa kieliryhmiä sekoittamalla sekä tuetaan kielen oppimista myös vapaa-ajalla.	Vapaa-aikatoimiala ja työväenopistot
	- Laaditaan suunnitelma toimenpiteineen maahanmuuttajien kasvatukseen ja koulutuksen kehittämiseksi	Sivistystoimiala
Monikulttuurisuuteen kasvaminen on näkyvä ja positiivinen osa varhaiskasvatuksen ja oppilaitosten arkea	- Kehitetään uusia monikulttuurisuutta tukevia toimenpiteitä ja resursoidaan niihin.	Sivistystoimiala
	- Koulutetaan henkilökuntaa vuosittain kulttuurisessa osaamisessa.	Konsernihallinto
Työttömien maahanmuuttajien erityistarpeet otetaan huomioon työllistymispalveluissa ja Työpisteen toiminnassa	- Järjestetään ja kehitetään palveluita maahanmuuttajien työnhakuvalmiuksien ja työllisyyden edistämiseksi	Konsernihallinto ja Työpiste
	- Kehitetään asiakkaan tarpeista lähtevää palvelunohjausta ja henkilökunnan monikulttuurisuusosaamista.	Konsernihallinto ja Työpiste
	- Varmistetaan osatyökykyisten maahanmuuttajien mahdollisuus osallistua kuntouttavaan työtoimintaan ja huomioidaan heidän erityistarpeensa palvelusetelissä.	Työpiste ja konsernihallinto

	- Järjestetään vieraskielisille suomen kielen valmennusta työnhakuun sekä kieli- ja kansalaistaito-kuntoutusta.	Työpiste
--	---	----------

Mittarit:

Vieraskielisten työttömyysaste *Vuosittain*

Turun vieraskielisten työttömien työnhakijoiden määrä *Vuosittain*

Toisella asteella opiskelevat vieraskieliset yhteensä *Vuosittain*

Maahanmuuttajaopiskelijoiden määrä lukioissa *Vuosittain*

Vieraskielisten negatiivinen keskeyttämisprosentti *Vuosittain*

Vieraskielisten suorittamien ammatillisten ja ylioppilastutkintojen määrä *Vuosittain*

Maahanmuuttajien määrä työväenopistojen kursseilla *Vuosittain*

4. Luodaan mahdollisuudet maahanmuuttajien osallisuudelle ja aktiiviselle vapaa-ajalle

Kehittämistavoite	Toimenpide / vastuutaho	
Verkostotyöllä vahvistetaan alkuvaiheen tukea kaikille maahanmuuttajille riippumatta	- Kehitetään varhaisen vaiheen kotoutuspolkua vapaa-ajan palveluihin ja panostetaan kulttuuriseen kotoutumiseen.	Vapaa-aikatoimiala
	- Lisätään yhteiskuntatietoutta eri innovaatioiden avulla ja kokeillaan erilaisia digitaalisia ratkaisuja.	Konsernihallinto
	- Kehitetään ohjausta ja neuvontaa palvelemaan entistä paremmin eri maahanmuuttajaryhmiä.	Konsernihallinto
Viestintää kehitetään aktiivisella vuorovaikutuksella palvelun tarjoajien ja kohde-ryhmän välillä	- Kohdennetaan maahanmuuttajille suunnattua tiedotusta uusien yhteistyötahojen ja -keinojen avulla.	Konsernihallinto ja toimialat
	- Lisätään selkokielisen viestinnän taitoa ja käyttöä mm. koulutusten avulla.	Konsernihallinto
	- Hyödynnetään maahanmuuttajien palautteita ja järjestöjen asiantuntijuutta viestintää kehitettäessä.	Konsernihallinto
Kehitetään monipuolisia ja yhdenvertaisuutta tukevia osallisuuden mahdollisuuksia	- Järjestetään kaikille väestöryhmille kohtaamisia ja yhteistä harrastustoimintaa sekä tapahtumia.	Vapaa-aikatoimiala
	- Kasvatetaan osallisuutta ja yhteisöllisyyttä yhdessä maahanmuuttajayhdistysten ja muun kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.	Vapaa-aikatoimiala ja Konsernihallinto
Edistetään maahanmuuttajien omaehtoista aktiivisuutta ja yhdistystoimintaa	- Kehitetään avustustoimintaa ja yhdistisyhteistyötä solmimalla kumppanuussopimuksia maahanmuuttajajärjestöjen ja yhteisöjen kanssa.	Konsernihallinto, vapaa-aikatoimiala ja hyvinvointitoimiala
	- Kannustetaan yhteisöjä ja yhdistyksiä kaupungin yhteiskäyttötilojen hyödyntämiseen.	Konsernihallinto
	- Kannustetaan erimuotoiseen kansalaisaktiivisuuteen mm. koulutuksen ja neuvonnan avulla.	Konsernihallinto

Mittarit:

Maahanmuuttajien ATH *Valtuustokausittain*

Koettu yksinäisyys

Koettu syrjintä

Yhdistysten toimintaan osallistuminen

Infotorin kävijämäärä *Vuosittain*

5. Turku on hyvä ja turvallinen paikka asua

Kehittämistavoite	Toimenpide / vastuutaho	
Kaupunki varmistaa, että sen tuottamat peruspalvelut soveltuvat kaikille turkulaisille ja että ne kohdentuvat asiakkaille heidän palvelutarpeidensa mukaan.	- Kotouttamispalveluja kehitetään palvelumuotoilun ja asiakaskokemusten kautta sekä keräämällä systemaattisesti tietoa yhdistyksiltä.	Konsernihallinto ja toimialat
	- Palveluja suunnitellaan ja toteutetaan kumppanuudella yksityisten ja 3-sektorin kanssa sekä hyödyntäen henkilökunnan monikulttuurisuusosaamista.	Konsernihallinto ja toimialat
	- Kehitetään asiakasohjausta ja -ohjautuvuutta	Konsernihallinto ja sivistystoimiala
	- Luodaan uudet toimintamallit kotoutumisen edistämiseen, mikäli sote- ja maakuntauudistus toteutuu	Konsernihallinto
Kaupungin viihtyvyyttä ja turvallisuutta kasvatetaan ja ehkäistään segregaatiota asunto- ja kaavoituspolitiikan keinoin	- Kaupunkisuunnittelussa pyritään monipuoliseen tontti- ja asuntotarjontaan asuinalueilla.	Kaupunkiympäristötoimiala
	- Kehitetään alueita tunnistettujen tarpeiden pohjalta ja varmistetaan kaupungin läsnäolo alueilla aluetyön kautta.	Konsernihallinnon aluetyö
Vahvistetaan kaupungin moniarvoisuutta ja suvaitsevaisuutta sekä edistetään hyviä etnisiä suhteita	- Turku julistautuu syrjinnästä vapaaksi alueeksi ja puuttuu aktiivisesti rasismiin	Konsernihallinto ja toimialat
	- Mahdollistetaan tutustuminen eri kulttuureihin ja uskontoihin päiväkodeissa, kouluissa, nuorisotaloilla, kirjastoissa sekä yksittäisten tapahtumien avulla.	Vapaa-aikatoimiala ja sivistystoimiala
	- Kehitetään kaupungin yhteistyömallia uskonnollisten ja kulttuuristen yhteisöjen kanssa.	Konsernihallinto
	- Tuetaan yhteisöjen ja etnisten ryhmien välistä yhteistyötä ja luottamusta.	Konsernihallinto ja toimialat
Kehitetään väkivaltaisen ekstremismin ja radikalisoitumisen ehkäisytyötä verkostoyhteistyössä	- Vahvistetaan paikallista ja valtakunnallista yhteistyötä väkivaltaisen ekstremismin torjunnassa.	Konsernihallinto
	- Resursoidaan yhteistyöhön ja vahvistetaan luottamusta etnisten ja uskonnollisten yhteisöjen sekä viranomaisten välillä.	Konsernihallinto ja toimialat
Alueellisen hyvinvoinnin erojen kaivennetaan	- Kehitetään palveluja syrjäytymisen ehkäisemiseksi kaupunginosittain.	Konsernihallinnon aluetyö
	- Lisätään vuoropuhelua ja yhteisöllisyyttä eri asuinalueilla järjestämällä säännöllistä että kertaluonteista toimintaa yhteistyössä eri toimialojen sekä alueen toimijoiden kanssa.	Vapaa-aikatoimiala ja konsernihallinnon aluetyö
	- Kasvatetaan tapahtumien ja palvelujen kautta maahanmuuttajavaltuutettujen alueiden vetovoimaa kaikille turkulaisille.	Konsernihallinnon aluetyö

Mittarit:

Vieraskielisten osuus väestöstä Turun pienalueilla *Vuosittain*

Vieraskielisten työttömien osuus työttömistä asuinalueilla *Vuosittain*

Lasten pientuloisuusaste *Vuosittain*

Maahanmuuttajien ATH *Valtuustokausittain*

- Asuinalueensa turvalliseksi kokevien osuus

Väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyn yhteistyöverkoston vuosittaisen toimintasuunnitelma toteutetaan *Vuosittain*